

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
3/570

TRAVANJ 2024.
RIJEKA
GODINA IZLAŽENJA LXII.
CIJENA 1€

Uskrs
**Želimo li
biti svjedoci
uskrsnuća,
moramo to i
živjeti**

Veliki četvrtak

**Uklonimo
predrasude
prema osobama
s invaliditetom**

Sinodalni hod

**Laici su „div
koji spava“**

*Razgovor: Lucia Vantini,
profesorica filozofije
religije i fundamentalne
teologije u Veroni.*

**Crkvu čine žene
i muškarci,
Božji narod**

Biblija

**O vjeri u uskrsnuće
mrtvih u Starom
i Novom zavjetu**

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Pranje nogu	2
Sinodalni hod	
Uklonimo predrasude prema osobama s invaliditetom	3
Uskrs	4-5
Papin dan	
Papa Franjo daje svjedočanstvo za Isusa	6-7
Sakramenti	
Mistagogijska kateheza u uskrsnom vremenu	8
Sinodalni hod	
Laici su „div koji spava“	9
Razgovor: Lucia Vantini, profesorica filozofije religije i fundamentalne teologije u Veroni.	
Crkvu čine žene i muškarci, Božji narod	10-11
Urbi et orbi	
Uskrslji otvara put za obnovljeni svijet	12
Dopisništvo Vatikan	
Uskrсна poruka pape Franje: Bez praštanja nema mira	13
Caritas	
Dan Caritas a i dodjela zahvalnica	14-15
Događanja	
Film Ulične svjetiljke	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Graditelj bolida Franjo Kuretić	17
Biblija	
O vjeri u uskrsnuće mrtvih u Starom i Novom zavjetu	18
Crkvena glazba	
EXSULTET – Vazmeni hvalospjev uskrsnoj svijeći	19
Iz povijesne riznice	
Sv. Juraj na Trsatu	20-21
Duhovni kolaž	22
Događanja	23-25
Riječka nadbiskupija	26
Fra Ante Tomičić – časni sluga Božji	27
20. Riječki planinarski križni put	
Potrebno je usvojiti logiku križa i živjeti tu logiku u međusobnim odnosima	28

Zvona zvone

Pranje nogu

Ove je godine Uskrs u Rijeci bio u znaku dostojanstva osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju. Nadbiskup Uzinić odlučio je obred pranja nogu na Veliki četvrtak posvetiti njima. Nije ovo prvi put da odabirom 'apostola' odašilje poruku ne samo vjernicima nego i društvu. Tom je praksom, po uzoru na papu Franju, započeo još dok je bio u Dubrovniku, a nastavio u Rijeci.

Podsjetimo, noge je prije dvije godine u Rijeci prao beskućnicima o kojima skrbi Kuća utočišta, a prošle godine volonterima na punktu za pomoć migrantima u Rijeci. Bilo je to, po nekima, „šareno društvo“, ne svima po volji, jer bilo je i onih koji nisu kršćani, a bilo je, dakako, i žena.

Ova se praksa odabira određenih skupina vjernika, ne nužno 12 muškaraca, ipak još sporo probija među vjernike. Mnogi su još uvijek skloni držati se jasnih slika i simbola. Uvriježeno je mišljenje da je obred pranja nogu uprizorenje Krista na Večeri Gospodnjoj, da je svećenik Krist koji to čini vjernicima koji imaju ulogu apostola. Ako je najvažnije prizvati u sjećanje taj događaj i što vjernije ga uprizoriti, izbor je jednostavan. Jedino je logično razmišljanje da bi 'apostoli' trebali biti uzorni vjernici i, dakako, muškarci. No, pitanje je koju je poruku Krist želio poslati? Je li se Krist time ponizio samo pred svojim učenicima ili se, kao u činu utjelovljenja, ponizio pred cijelim svijetom?

Povijest obreda pranja nogu u Katoličkoj Crkvi pokazuje da je doživljavao brojne promijene i provodio se ovisno o prilikama zajednice i volji predvoditelja slavlja. U ranom kršćanstvu vezivao se i uz sakramente inicijacije, ne samo uz spomen Večere Gospodnje. U 17. stoljeću obred je definiran kao čin poniznosti i propisuje pranje nogu trinaestorici siromaha ili kanonika. Godine 1955. papa Pio XII. ipak postavlja brojku od 12 muškaraca kojima se peru noge, ali novi obrednik iz 1970. više ne inzistira na tom broju, iako odredba o muškarcima ostaje.

Papa Franjo pak, još kao nadbiskup u Argentini, ulazeći dublje u Isusovu poruku i želeći istaknuti dimenziju služenja i ljubavi prema svim ljudima, zanemario je dimenziju uprizorenja Večere Gospodnje. Njegovo pranje nogu po zatvorima postalo je redovito, a noge je prao i siromasima, invalidima i drugim ranjivim kategorijama, ne gledajući na spolnu razliku. Ne gledajući čak ni na vjersku pripadnost.

Nakon što je postao papa, službeno je to definirala Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata 2016. godine, dekretom *In Missa in coena Domini* (U misi večere Gospodnje). „Sadašnja promjena predviđa da se izaberu osobe izabrane iz svih članova Božjega naroda. Vrijednost se prenosi ne toliko na vanjsko oponašanje onoga što je Isus učinio, koliko na značenje onoga što je izvršio s općim značenjem, ili sebedarjem 'do kraja' za spasenje ljudskoga roda, na njegovu ljubav koja sve obuhvaća i sve pobratimljuje u prakticanju njegova primjera“, objasnio je u komentaru dekreta tajnik kongregacije nadbiskup Arthur Roche.

Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata 2016. godine definirala je da u obredu pranja nogu mogu sudjelovati i žene. „Sadašnja promjena predviđa da se izaberu osobe izabrane svih članova Božjega naroda. Vrijednost se prenosi ne toliko na vanjsko oponašanje onoga što je Isus učinio, koliko na značenje onoga što je izvršio s općim značenjem, ili sebedarjem 'do kraja' za spasenje ljudskoga roda.“

Ovim je Dekretom jasno objavljeno da u ulozi apostola mogu biti i žene. No što je s onima koji nisu kršćani? Jesu li i oni 'članovi Božjega naroda'? Nadbiskup Uzinić, neizravno, o ovoj je temi progovorio na ovogodišnjoj uskrsnoj misi. „Oni koji druge isključuju iz prava i koji drugima niječu jednako dostojanstvo pozivajući se na kršćanstvo i njegovu obranu, zlopotrebljavaju kršćansku vjeru. Oni su, zapravo, manje kršćani od onih koji kažu da ne vjeruju, ali to ne čine. Želi li biti i ostati autentična, Crkva i danas mora imati otvorena vrata za sve i biti zajednica u kojoj svi mogu naći svoje mjesto i svoj dom.“

To ujedno objašnjava njegov prošlogodišnji izbor osoba, volontera na punktu za pomoć migrantima, koji je izazvao i poneku kontroverzu. Ovogodišnji izbor 'apostola' vjerojatno neće izazvati kontroverze, ali zasigurno neće nikoga ostaviti ravnodušnim. Osobe kojima je nadbiskup opraio noge, bez obzira na spol i vjeru, bez sumnje su apostoli Kristovi, svjedoci njegova utjelovljenja i uskrsnuća. Dajmo da i oni nama „operu noge“.

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 13,27 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovica: Uskrs u katedrali sv. Vida

Veliki četvrtak

Uklonimo predrasude prema osobama s invaliditetom

Foto: N. Kurti

Nadbiskup je odabirom „apostola“ poslao jasnu poruku o nužnosti promjene mentaliteta i razbijanja predrasuda prema osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju.

“Neka nam Gospodin pomogne da, nasljedujući njega, znade-mo ‘oprati noge’ osobama s invaliditetom, ali i da dopustimo da i one nama to učine”, rekao je nadbiskup Mate Uzinić uoči obrednog pranja nogu na misi Posljednje večere 28. ožujka u riječkoj crkvi Uznesenja Marijina.

Među simboličnih 12 apostola kojima je nadbiskup oprao noge bilo je 11 osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju te 1 osoba koja skrbi o njima u jednoj od specijaliziranih ustanova. Nadbiskup je tim odabirom „apostola“ poslao jasnu poruku o nužnosti promjene mentaliteta i razbijanja predrasuda prema osobama s invaliditetom. Pozvao je na provođenje inkluzivnog pastoralna podsjetivši na smjernice Dikasterija za laike, život i obitelj iz dokumenta „Crkva je naš dom“. Osobe s invaliditetom i djeca s teškoćama u razvoju imaju svoje mjesto u Crkvi i mogu puno toga dati. „Strah i predrasude najveća su prepreka u njihovu prihvaćanju, veća od fizičkih prepreka“, rekao je nadbiskup. Za ovu je priliku ipak bilo nužna ukloniti i fizičku prepreku i postaviti pristupnu rampu za osobe u kolicima na ulazu u crkvu. No

to je ujedno bio i poziv svim župnicima da pokušaju i druge župne crkve prilagoditi pristupu osobama u kolicima.

Među 12 apostola s raznim invaliditetima bio je i Budislav Vukas, profesor na Pravnom fakultetu koji je uz Klaru Labinac, nadbiskupijski povjerenik za pastoral osoba s invaliditetom. Povjerenstvo okuplja korisnike raznih specijaliziranih ustanova i udruga u stalnoj težnji za uklanjanjem prepreka i predrasuda te njihovom aktivnom uključivanju u život Crkve.

„Izlazak iz ropstva, put prema slobodi nije samo oslobođenje od fizičke zarobljenosti. Ona može i postojati, a da ipak možemo biti slobodni, kao što je to slučaj s osobama s invaliditetom“, rekao je nadbiskup u propovijedi nadahnut čitanjem o izlasku iz Egipatskog ropstva.

Nadbiskup je pozvao na prevladavanje tih predrasuda kako bi osobama s invaliditetom bilo omogućeno da se u Crkvi osjećaju kao u svom domu. „Tu je važno prepoznati osobe s invaliditetom kao one koje nam mogu nešto dati. Mislim da se u ovu poruku jako lijepo uklapa ovaj evanđeoski ulomak o pranju nogu. Mi smo dakako pozvani ‘prati noge’ osobama s

invaliditetom. I zahvaljujem svima koji to čine, koji svakoga dana brinu za njih. No, u duhu predrasuda koje smo spomenuli, dotaknimo se i Petra koji ne želi da mu Isus pere noge. To se često zbog predrasuda događa i u Crkvi u odnosu na osobe s invaliditetom. Mi želimo njima prati noge, ali želimo li biti čisti i želimo li da se oni u Crkvi osjećaju kao u svom domu, moramo dopustiti i njima da nama operu noge. Da nam daju ono najbolje od sebe. Ono što mi nemamo.“ Istaknuo je kako obred pranja nogu upućuje na važnost darivanja sebe drugome. „To je zapravo euharistija, to je dar drugome i dar drugima. Isus nam se u euharistiji darovao. I ne bismo smjeli slaviti euharistiju u crkvi ako ju ne slavimo i u svim drugim životnim okolnostima“, rekao je nadbiskup te ponovio poziv na uklanjanje prepreka i promjenu mentaliteta.

Nakon mise nadbiskup je sa svećenicima pohranio Presveto u Svetohranište uz meditativna čitanja i promišljanja događaja nakon Posljednje večere, Isusove molitve i uhićenja na Maslinskoj gori. Župnik Sanjin Francetić pozvao je vjernike na molitvu i pripremu za Veliki petak, jedini dan u godini kada se ne slavi misa.

Križni put: prepoznamo Krista u drugima

„Bio je ovo najposebniji križni put na kojemu sam sudjelovao“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić u petak 22. ožujka u katedrali sv. Vida predvodeći križni put i misu za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju, a koji su aktivno sudjelovali u programu u riječkoj prvostolnici. Tekst križnoga puta napisala je Daria Ljevar, djevojka s invaliditetom, koja je u svojim invalidskim kolicima čitala jednu od postaja.

Osvrćući se na evanđeoski ulomak i optužbe koje su bile usmjerene prema Isusu, nadbiskup je istaknuo da je Krist napravio puno više od onoga za što su ga optuživali. „Optuživali su ga da se pravi Bogom, a on je učinio da se mi svi možemo osjećati kao ‘bogovi’, da se u licu svakoga od nas, a osobito onoga najpo-

znati Boga koji ih ljubi.“

Neka nam Gospodin pomogne da ovaj osjećaj međusobnog prepoznavanja Kristovog lica u licima drugoga prenesemo na druge dimenzije našega života i prenesemo ljubav kojom se međusobno ljubimo drugima kako bi i drugi, umjesto mržnje i kame-nja, mogli živjeti šireći ljubav, zaključio je nadbiskup.

Vazmeno bdjenje

Vazmeno bdjenje započelo je službom Svjetla, blagoslovom ognja i paljenjem uskrsne svijeće koja je u svečanoj ulaznoj procesiji obasjala mračne prostorije crkve.

Kako odvaliti kamen s groba?

O brede Vazmenog bdjenja 30. ožujka u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu s pastoralnim vikarom, Mariom Gerićem, župnikom Sanjinom Francetićem i drugim svećenicima. U ovogodišnjoj svetoj noći Velike subote, kršteno je šest katekumena, a tri odrasle osobe primile su sakrament svete potvrde.

Vazmeno bdjenje započelo je službom Svjetla, blagoslovom ognja i paljenjem uskrsne svijeće koja je u svečanoj ulaznoj procesiji obasjala mračne prostorije crkve i okupljenim vjernicima u svijest prizvala Kristovo uskrsnuće i pobjedu života nad smrću. Po završetku procesije otpjevan je Vazmeni hvalospjev ("Exultet") nakon kojeg je uslijedila Služba riječi – čitanje svetopisamskih tekstova iz Starog i Novog zavjeta.

U propovijedi, osvrnuvši se na pročitane biblijske tekstove, a osobito na evanđeoski ulomak, nadbiskup je protumačio značenje i poruku svete, uskrsne noći naglasivši pri tome ljubav, uz vjeru i nadu, kao najvažniju značajku po kojoj se događa uskrsnuće i odvaljuju kamenja s grobova aktualnih ratnih zbivanja i drugih nesreća današnjega svijeta i vremena.

„U evanđeoskom ulomku vidimo da je ostao strah kod prvih svjedokinja Isusovog uskrsnuća koji je bio prisutan u onom trenutku dok su išle prema grobu. One idu bez vjere i nade, ali s ljubavlju koja ih je poticala prema grobu te vide jednu veliku prepreku. 'Tko će nam odvaliti kamen s groba?'

Živimo u vremenu koje je dosta složeno. Oko nas se vode ratovi koji prijete svjetskim ratom. Koliko boli, smrti, patnje, uništenja, žalosti? I postavlja se pitanje u toj i takvoj situaciji: kako odvaliti kamen s groba? No to je samo jedna bolna stvarnost koju uočavamo pokraj sebe u svome životu, u životu naših obitelji, Crkve, društveno-političke zajednice u kojoj živimo. Tko će odvaliti kamen s groba? Čini se da tonemo u tami. Ali ova sveta,

uskrsna noć nam otvara perspektivu. Žene idu prema grobu s pitanjem, došle su u zoru i našle kamen odvaljen s groba. Isus je odvalio kamen. Isus je rasvijetlio noć.

On je to sposoban učiniti i danas. Uskrsnuće nije nešto što se tiče samo one situacije beznađa, gubitka vjere koji je zahvatio Isusove učenike i mnoge druge prije 2000 godina. Njegovo uskrsnuće tiče se i nas danas koji gubimo vjeru, koji slabimo u nadi. On odvaljuje i danas kamenje s grobova beznađa, on i danas osvjetljava tamu, ali da bismo mogli postati dionici toga, važno je da ne izgubimo onu najvažniju značajku koja je nosila ove žene prema grobu. Važno je da ne ostanemo bez ljubavi.

Budemo li imali ljubavi jedni za druge, budemo li s ljubavlju išli prema grobovima u kojima je Isus i danas zakopan, a to su grobovi rata i grobovi drugih nesreća ovog svijeta i vremena u kojem živimo, Isus će razvaliti kamen s vrata groba. Ono što je najvažnije i s čime može doći sve drugo, uključujući i ponovno buđenje vjere i nade, jest ljubav. Ljubav je bila preduvjet da je Isus uskrsnuo iz groba. Ljubav može pomoći i nama uskrsnuti. Zato je moja uskrsna želja za sve nas želja da imamo onakve ljubavi kakvom nas je ljubio Isus, a on nas je ljubio do kraja, do smrti – smrti na križu. Zato slavimo njegovo uskrsnuće“, istaknuo je Uzinić.

Nakon propovijedi uslijedila je krsna služba s blagoslovom vode i obnovom krsnih obećanja, a sakramentima kršćanske inicijacije pristupilo je šest odraslih osoba koje su krštenjem rođene na novi život i utvrđene u njemu po sakramentu potvrde i blagovanjem svete pričesti te su tako dovršile proces katekumenata, uvođenja odraslih u kršćanstvo.

Vazmeno bdjenje zaključeno je euharistijskom službom, nakon koje je blagoslovljena hrana koja će se blagovati na uskrsno jutro.

„Živimo u vremenu koje je dosta složeno. Oko nas se vode ratovi koji prijete svjetskim ratom. Koliko boli, smrti, patnje, uništenja, žalosti? I postavlja se pitanje: kako odvaliti kamen s groba? No to je samo jedna bolna stvarnost koju uočavamo pokraj sebe u svome životu, u životu naših obitelji, Crkve, društveno-političke zajednice u kojoj živimo. Tko će odvaliti kamen s groba? Čini se da tonemo u tami. Ali ova sveta, uskrsna noć nam otvara perspektivu. Isus je odvalio kamen. Isus je rasvijetlio noć. On je to sposoban učiniti i danas“, rekao je nadbiskup Mate Uzinić.

Uskrs

Želimo li biti svjedoci uskrsnuća, moramo to i živjeti

Svečano je proslavljena, u nedjelju 31. ožujka, svetkovina Uskrsnuća Gospodinova u svim crkvama Riječke nadbiskupije. Riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio je svečano misno slavlje u katedrali sv. Vida u zajedništvu s generalnim vikarom Riječke nadbiskupije i rektorom prvostolnice Mariom Tomljanovićem i ravnateljem Svećeničkog doma u Rijeci Nikolom Uravićem.

„Želimo li, poput Petra, doista povjerovati u Isusovo uskrsnuće i postati njegovi svjedoci za druge, potrebno je učiniti tri koraka: susresti se s uskrsnim Isusom, otvoriti Duhu Svetom i njegovu vodstvu te ono što govorimo, doista i živjeti.

Pojašnjavajući treći korak, upozorio je na granice koje postoje i koje isključuju druge. „Sjetimo se onih predrasuda koje imamo o drugima, u Crkvi i izvan nje, i bit će nam sasvim jasno o kojim sužavanjima se radi. Jedno je od sužavanja i naša kršćanska podjela na više Crkava, koja se osobito snažno osjeća kada odvojeno slavimo Uskrs. Ali ima i drugih.”

Oni koji druge isključuju iz prava i koji drugima niječu jednako dostojanstvo pozivajući se na kršćanstvo i njegovu obranu, zloupotrebljavaju kršćansku vjeru.

Želi li biti i ostati autentična, Crkva i danas mora imati otvorena vrata za sve i biti zajednica u kojoj svi mogu naći svoje mjesto i svoj dom.

Podsjetio je na potrebe osoba s invaliditetom i njihovih obitelji da Crkva bude i njihov dom. Mi kršćani trebamo se zalagati za to da takva, uključiva, bude i naša društvenopolitička zajednica. Da bi se to dogodilo nije međutim dovoljno o tome samo govoriti. Želimo li biti svjedoci uskrsnuća, i u Crkvi i u svijetu, moramo to što govorimo ponajprije sami prvi živjeti, kako bi Isus Krist, naš uskrsnuli Gospodin, mogao nastaviti hodati i našom zemljom čineći dobro i pobjeđujući svako zlo, kazao je Uzinić te uputio čestitku za Uskrs.

Na kraju mise čestitku vjernicima i zahvalu katedralnim suradnicima koji su pomogli u pripremi prvostolnice za dostojanstvenu proslavu najvažnijeg kršćanskog blagdana, uputio je i rektor katedrale Mario Tomljanović.

Biskup Rogić svećenicima i vjernicima svoje bivše biskupije

Posvećivanje života Bogu i spasu braće

Misu posvete ulja 27. ožujka u gospičkoj katedrali Navještenja Blažene Djevice Marije slavio je šibenski biskup Tomislav Rogić u zajedništvu s dijecezanskim upraviteljem Gospičko-senjske biskupije Richardom Pavličem, svećenicima i bogoslovima.

U svojoj homiliji biskup Rogić spomenuo se kako misa posvete ulja krizme i bolesničkog pomazanja okuplja cijeli prezbiterij biskupije. „Danas smo svi zajedno oko našeg Učitelja, oko jedinog Velikog Svećenika, oko Isusa Krista koji je postao i žrtvenik i žrtva, te prinesak samoga sebe za naše spasenje.” Obratio se i svim prisutnim svećenicima, nekad dijecezanskim kolegama, podsjećajući ih na njihovu posvećenu službu: „Posvećivanjem života Bogu i spasu braće, postajati slika samoga Krista, postojano svjedočiti ljubav i vjernost. Koji izazov! Nema većega. A Bog ga je ponudio nama. Puno puta toga nismo svjesni. Zato je danas dan kada obnavljamo svoja obećanja, svoj „da“, svoj „hoću“ bit Božji u njegovoj službi. Odricanjem sebe suobličavati se Njemu, radosno vršeci svoju službu vođeni revnošću za duše.”

Svećenici su nakon propovijedi obnovili svoja svećenička obećanja. U prinosu darova za euharistiju, svećenici i predstavnici župa prinijeli su i darove prikupljene u akciji „Misereor“ za potrebe mjesne Crkve. Biskup Rogić pod misnim slavljem posvetio ulje krizme i blagoslovio ulje za bolesničko pomazanje.

Pjevao je katedralni zbor pod vodstvom i uz glazbenu pratnju Nikole Perišića.

Vazam u Senju

Obrede Vazmenog trodnevlja u senjskoj katedrali predvodio je senjski župnik i dijecezanski upravitelj Richard Pavlič koji je u vazmenoj čestitci zahvalio svima koji su doprinjeli radosnom slavlju Vazma. Osobito je zahvalio ministrantima bez kojih svečana liturgijska slavlja ne bi bila moguća, te župnom Caritasu i udruzi „Mrva sriće“ koji se redovito brinu za potrebite u župi.

U vazmenoj propovijedi mons. Pavlič istaknuo je tri osobe uskrsnog jutra od kojih se možemo učiti vjeri: Božja „šutnja“ u našem životu slična je praznini groba pred kojom se nalazi Marija Magdalena koja u beznadnoj životnoj situaciji pokušava učiniti ono što se ipak može učiniti. Od Petra se možemo učiti šutnji i strpljivosti pred situacijama života i vjere u kojima razum ostaje nijem. Od „ljubljenog učenika“ možemo se učiti slušati i gledati srcem. On koji je na posljednjoj večeri čuo otkucaje Učiteljeva srca, u praznom grobu spoznaje da to Srce nije prestalo kucati.

Neka nam ova tri Isusova učenika izmole dar uskrsne vjere koja će nam pomoći suočiti se s Božjom „šutnjom“, otkotrljati kamenje sumnje, straha i nemira, te naći odgovore tamo gdje razum ostaje nijem.

Fotografije: Davor Čorić

Papin dan

Mališani Katoličke osnovne škole „Josip Pavlišić“ s učiteljicama i župljanima župe Srdoči predstavili su temu „Vjera – naša nada i nada svijeta“

Studentice Maja i Marija i povjerenik za mlade Ivan Seletković predstavili su temu „Svijet u kojem živimo – Izazovi našega vremena“

Papa Franjo daje svjedočanstvo za Isusa

U povodu 11. godišnjice pontifikata pape Franje i proslave Papina dana, Katehetski ured Riječke nadbiskupije organizirao je 14. ožujka prigodan program u riječkoj katedrali. „Budimo čuvari stvorenoga, Božjega plana i čuvari jedni drugih“ bio je naziv programa koji je započeo glazbeno-literarnom retrospektivom izdvojenih Papinih poruka, u čemu su sudjelovali predstavnici različitih društveno-socijalnih i odgojno-obrazovnih skupina i institucija, a zaključen je svečanim misnim slavljem koje je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić. Misu i prigodan program glazbeno je animirao Bend vjeroučitelja Riječke nadbiskupije.

„Ako ja svjedočim sam za sebe, svjedočanstvo moje nije istinito. Drugi svjedoči za mene i znam: istinito je svjedočanstvo kojim on svjedoči za mene“, citirao je nadbiskup na početku propovijedi dio teksta evanđeoskog ulomka (Iv 5,31-47) povezujući ga s događajem Papina dana kao našeg posvje-

„Karakteristika pontifikata pape Franje zalaganje je za grešnike, za odbačene, za čovjeka u svim fazama njegova života, osobito za onog čovjeka koji je isključen, za onoga koji nema glas. Njegov je glas glas onih koji nemaju glasa.“ Time što čini, Papa ljudima našeg vremena daje svjedočanstvo za Isusa, kao što je svojim zauzimanjem za narod, koji je sagriješio, to Mojsije činio u svom vremenu.

dočenja pontifikata pape Franje. „Svjedoci smo večeras uz ove tekstove koje ste čitali i misli koje ste podijelili o Papinu pontifikatu. To je važno osobito u ovom našem vremenu u kojemu mnogi ne uspijevaju čuti to svjedočanstvo. Uvijek je svaki papa imao one koji ga nisu voljeli i bili su njegova oporba unutar i izvan Crkve, a kada govorimo o papama našega vremena, nijedan nije doživljavao toliki otpor koliko ga doživljava papa Franjo. Zato je potrebno da mi svjedočimo ono što je doista papa Franjo,

što je to što on govori, koji su to naglasci koje stavlja u svome pontifikatu i koja su to usmjerenja koja daje Crkvi koja mu je povjerenjena.“

Spominjući pročitani evanđeoski ulomak, istaknuo je da je onaj koji svjedoči za Isusa također onaj za kojega Isus svjedoči. Kao primjere svjedoka Isus navodi Ivana, ali i Oca, no istovremeno onim što govori i čini, Isus je svjedok i za Ivana i za Oca. Pismo također svjedoči za Isusa i Isus svjedoči za Pismo. Posljednji je u nizu svjedoka Mojsije. Mojsijevo svjedočanstvo čini se najprikladnijim da rasvijetli svjedočanstvo pape Franje o Isusu jer i on se uvrstio u svjedoke Isusa Krista, ali i da, u ovom vremenu u kojem papa Franjo doživljava da ga mnogi ne prihvaćaju i da ga mnogi odbijaju, rasvijetli Isusovo svjedočanstvo o papi Franji.

Nadbiskup je to pojasnio osvrćući se na liturgijsko čitanje iz Knjige Izlaska o Izraelcima koji su napravili zlatno tele. Mojsije naime zagovara narod koji je sagriješio i time svjedoči za Isusa, koji također zagovara grešnike i staje na stranu isključenih i odbačenih. „To je ono svjedočanstvo koje Mojsije daje o Isusu, o Isusu koji je stavio čovjeka ispred subote, ispred religioznih pravila, o Isusu koji je došao ne kako bi spasio pravednike nego grešnike, o Isusu koji je uvijek bio s onima koji su na rubu, s isključenima. Upravo zalaganjem za narod koji je sagriješio Mojsije

svjedoči za Isusa. Dok brani i zalaže se za narod, najbolje svjedoči Boga, ali svjedoči i Isusa i svjedoči o Isusu.“ A to nastavlja činiti i papa Franjo. Zato je Mojsije onaj koji svjedoči i za papu Franju, a svjedok je Papi i Isus jer svojim zauzimanjem za grešnike i isključene Papa nastavlja činiti Isusova djela.

„Karakteristika pontifikata pape Franje zalaganje je za grešnike, za odbačene, za čovjeka u svim fazama njegova života, osobito za onog čovjeka koji je isključen, za onoga koji nema glas. Njegov je glas, glas onih koji nemaju glasa.“ Time što čini, Papa ljudima našeg vremena daje svjedočanstvo za Isusa, kao što je svojim zauzimanjem za narod, koji je sagriješio, to Mojsije činio u svom vremenu.

Nadbiskup je, nastavljajući, istaknuo da je u Crkvi našega vremena, koja je opterećena mnogim problemima na koje Papa jasno upozorava, prisutna diktatura ravnodušnosti, koja je suprotna od onoga što je bio i činio Isus. Osuđujući takvu kulturu, Papa u njoj pomiče granice. On u toj kulturi, zalažući se za svakoga i otvarajući vrata svakome, na najbolji način svjedoči za Isusa.

Zaključujući, istaknuo je da samo svjedočanstvo nije dovoljno nego je potreban i život po uzoru na Isusa kako bi Otac, Isus, Mojsije i Ivan Krstitelj mogli svjedočiti o nama i kako bi ona usmjerenja koja papa Franjo daje, mi koji smo Crkva mogli pretvoriti u konkretna djela i učiniti Crkvu onakvom kakvu on želi napraviti, a zapravo to znači onakvom kakvu je svojim životom Isus želio napraviti među nama.

Budimo čuvari Božjih darova

Prigodni program Papina dana u organizaciji Katehetskog ureda ponudio je promišljanja o porukama pape Franje o svijetu u kojem živimo, zajedništvu u ljubavi te vjeri kao nadi za spas svijeta i čovječanstva. Papine poruke i tumačenja tih poruka čitali su učenici, studenti, učitelji te djelatnici Ureda za obitelj i socijalnih ustanova.

Okupljene vjernike u katedrali sv. Vida u program je uveo vikar za pastoral Mario Gerić. Podsjetio je na povijest obilježavanja Papina dana rekavši kako je prva proslava u Hrvatskoj održana na inicijativu bl. Ivana Merza u veljači 1926. godine. Ovom proslavom želi se iskazati vjernost i zahvalnosti papi Franji za sva djela, molitve i žrtve koje čini za Crkvu i cijeli svijet, rekao je Gerić. Papa je, nastavio je Gerić, u svome prvom službenom obraćanju 2013. godine pozvao vjernike na veću solidarnost i ljubav prema bližnjima, napose prema djeci, starijima i potrebitima, a onima koji su na položaju, poručio da zaštite ljude i okoliš u kojemu živimo. „Budite čuvari Božjih darova“, podsjetio je Gerić na Papine riječi, a o tim temama promišljalo se u prigodnom programu poticajnim mislima i porukama Svetoga Oca.

Papine poruke o temi „Svijet u kojem živimo – Izazovi našega vremena“, načinima kako Papa vodi Crkvu unatoč brojnim izazovima, čitali su voditelj Ureda za mlade Riječke nadbiskupije Ivan Seletković i studenti.

„Zajedništvo u ljubavi – temelj svakog odnosa“ tema je koju su predstavili predstavnici Ureda za obitelj Riječke nadbiskupije, Dječjeg doma Ivana B. Mažuranić Lovran, Doma za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja Sv. Ana, Doma za osobe s demencijom i župljani Župe Sveti Križ, Srdoči, a mališani Katoličke osnovne škole „Josip Pavličić“ s učiteljicama i župljanima župe Srdoči predstavili su temu „Vjera – naša nada i nada svijeta“. Njome su, između ostaloga, istaknuli poticaje Svetoga Oca u izazovima koji prate vjernike u 'tkanju kulture zajedništva', umjesto 'kulture individualizma' i 'kulture smrti'.

Na kraju programa sudionicima su prigodne darove uručili nadbiskup Uzinić i predstojnica Katehetskog ureda Riječke nadbiskupije Ksenija Rukavina Kovačević.

Papine poruke o suvremenom svijetu i čovječanstvu pročitao je Ivan Seletković. „Napredovali smo na mnogim poljima, ali smo u našim razvijanim društvima nepismeni u praćenju, brizi i pomaganju najslabijih i najugroženijih. Navikli smo skretati svoj pogled na drugu stranu, proći mimo njih, ignorirati situacije sve dok nas se izravno ne tiču.“ (**Papa Franjo, Fratelli tutti, 64.**)

(...) „Nemojmo nikada zaboraviti da je za Isusove učenike, jučer, danas i uvijek, jedina vlast - vlast služenja, a jedina moć - moć Križa.“ (**Papa Franjo, prilikom obilježavanja 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode, 2015.**)

„Pred nama stoje tri bitna zahtjeva: prvi - vrlo duboko osjetiti hitno potrebno zauzimanje za bratstvo i društveno prijateljstvo kao sredstvo za obnovu ranjenoga svijeta; drugi - u srca svih ljudi posijati ideju da je istinska kršćanska duhovnost ona koja se ukorjenjuje u želji za svetošću i da je to put koji započinje od blaženstava, a ostvaruje se u 25. poglavlju Matejeva evanđelja; voljeti raditi za našu braću koja najviše trpe; i treći - da duh koji nadahnjuje sve ... projekte i radove bude taj da budemo Crkva koja izlazi i koja živi slatku i utješnu radost evangelizacije; i neka se to uočava.“ (**Pismo pape Franje u povodu 30. obljetnice Međunarodnog foruma Katoličke akcije, 2021.**)

Studentice Maja i Marija objasnile su da su tri gravitacijske točke u Papinom vođenju Kristove Crkve danas: univerzalno bratstvo, služenje u ljubavi i hrabrost Crkve izlaska. Ali kako u današnjemu vremenu ostvariti te zahtjeve koje je papa Franjo postavio pred suvremenog čovjeka koji u svemu želi biti 'naj' i biti 'prvi'? Nije li to pomalo utopija? Nije utopija ako prihvatimo Papinu percepciju što znači biti 'naj' i biti 'prvi', i kao pojedinci i kao društvo.

„Želiš li biti prvi? Služi. Što više slušimo, svjesniji smo Božje prisutnosti. (...) One koje moramo iznad svega služiti su oni koji trebaju primati, a ne mogu dati ništa zauzvrat.“ (**Papin nagovor prije molitve Angelusa 19. rujna 2021.**)

„Danas, više no ikada, moramo poći putem svetosti: biti istinski svjedoci onoga u što vjerujemo i što ljubimo, živeći to u bratstvu. Moramo nastojati biti odraz, ne naših zamagljenosti, nego Riječi Drugoga. (...) Pozvani smo tkati 'kulturu zajedniš-

tva'.“ (**Papa Franjo, O odgoju, 2015., str. 6., 12., 14., 117.**)

Uvod u temu zajedništva u ljubavi dao je Tomislav Atelj djelatnik nadbiskupijskog Ureda za obitelj. „Kultura zajedništva rađa se u najmanjoj ćeliji društva, a to je obitelj. Papa Franjo objavio je 2016. godine apostolsku pobudnicu **Amoris laetitia - Radost ljubavi**. Unatoč činjenici da živimo u vremenu velikih parola o ljubavi, istovremeno smo sve više svjedoci osiromašenja i potrebe za istinskom ljubavi, onom u obitelji i onom u međugeneracijskim odnosima. Papa Franjo u svom pontifikatu jasno pokazuje koje su društvene skupine posebno potrebite naše ljubavi i pažnje, a to su: obitelji, djeca i mladi, starije i nemoćne osobe, osobe ugroženog dostojanstva.“

Papine poruke upućene brizi za starije osobe pročitala je Samanta Sirotnjak, glavna medicinska sestra Doma za starije osobe Kantrida. „Crkva se ne može i ne želi prikloniti mentalitetu bezosjećajnosti, a još manje ravnodušnosti i prijezira prema starosti. Doista, kako bih želio Crkvu koja izaziva kulturu odbacivanja preobilnom radošću zagrljaja između mladih i starijih!“ (**Papa Franjo, Amoris laetitia, 191.**)

Promišljanja o vjeri i spasenju suvremenog svijeta i čovječanstva započela su citatom enciklike **Fratelli tutti**. „Sve dok naš gospodarski i društveni sustav uzrokuje ma i jednu žrtvu, i sve dok se ijedna osoba osjeća odbačenom, nećemo moći slaviti univerzalno bratstvo.“

Unatoč činjenici globalne transparentnosti, nerijetko nam prostor vjere ostaje zatvoren ili zaglavljnjen unutar naša 'četiri zida'. Papa Franjo u svojoj enciklici **Lumen fidei - Svjetlo vjere** to objašnjava sljedećim riječima: „Nemoguće je vjerovati sam za sebe. Vjera nije samo individualna odluka do koje se dolazi u dubini vjernikova srca, niti je privatna veza između autonomnog subjekta i Boga. (...) 'Vjerujem' možemo reći samo kada smo dio veće zajednice. Ta otvorenost crkvenom 'mi' reflektira otvorenost Božje ljubavi koja nije samo odnos Oca i Sina, već i Duha - a preko njega i zajednice ljudi. To nam pokazuje zašto oni koji vjeruju nikad nisu doista sami i zašto se osjećaju ponukani da svjedoče svoju vjeru drugima.“

Mistagogijska kateheza tijekom vremena Uskrsa i liturgije u Katoličkoj Crkvi latinskog obreda predstavljaju duboko duhovno iskustvo koje obnavlja i produbljuje vjeru vjernika. Ova važna praksa ima za cilj pomoći vjernicima, osobito onima krštenima u uskrsoj noći, da dublje razumiju i prožive tajne vjere koje su proslavljene tijekom Velikog tjedna i uskrsnog vremena.

Piše: Goran Žan Lebović Casalonga

Mistagogijska kateheza u uskrsnom vremenu

MISTAGOGIJSKA KATEHEZA

Mistagogijska kateheza proces je koji slijedi nakon obreda inicijacije: krštenja, potvrde i euharistije, te se obično provodi tijekom uskrsnog vremena. Ova vrsta kateheze usredotočena je na produblivanje razumijevanja sakramenata i liturgije te pomaže vjernicima integrirati njihovo iskustvo u svoj svakodnevni život.

Tijekom mistagogijske kateheze vjernici se potiču da razmišljaju o značenju i simbolici sakramenata koje su primili tijekom Velikog tjedna. Primjerice, kršteni vjernici mogu razmišljati o svojem novom identitetu kao članova Kristova tijela, dok potvrđeni razmišljaju o darovima Duha Svetoga koje su primili. Mistagogijska kateheza također može uključivati razumijevanje euharistije kao središnjeg sakramenta kršćanske vjere.

Osim toga, mistagogijska kateheza pruža priliku vjernicima da dijele svoja iskustva i pitanja te da dublje istraže bogatstvo vjere zajedno s drugima u zajednici vjernika. Ova interakcija omogućava dublje razumijevanje, osobito simbola, i povezanost s liturgijskim obredima i sakramentima Crkve.

LITURGIJA U KATOLIČKOJ CRKVI LATINSKOG OBREDA TIJEKOM USKRSNOM VREMENA

Uskrsno vrijeme predstavlja najvažnije razdoblje liturgijske godine u Katoličkoj Crkvi, a srce je liturgijske godine sveto trodnevlje.

Veliki četvrtak označava spomendan Posljednje večere, kada se slavi Isusova ustanova euharistije i svećeništva. Ovaj dan također uključuje i simbolički obred pranja nogu (nije obavezan, ovisno o okolnostima i mogućnostima) koji simbolizira Isusov poziv na služenje i ljubav prema bližnjima.

Veliki petak dan je pokore i spomena na Isusovu muku i smrt na križu. Liturgija Velikog petka obuhvaća čitanje Muke, klanjanje Križu i primanje svete pričesti.

Velika subota dan je iščekivanja i pripreve za uskrsnu noć. Tijekom ove liturgije vjernici slave Kristovu pobjedu nad smrću i paklom, a posebno se ističe blagoslov ognja te svijeća koja simbolizira Krista i svjetlo koje donosi. Tijekom ove liturgije, uz slavlje sakramenata inicijacije, navještaju se starozavjetna iščekivanja Božjih obećanja i konačno ostvarenje u Kristu.

Uskrsna nedjelja, dan Gospodnjega uskrsnuća, slavi se kao najveći kršćanski blagdan. Tijekom ove liturgije vjernici se također podsjećaju na svoje krštenje i pozvani su proslaviti svoje novo rođenje u Kristu.

ZNAČAJ MISTAGOGIJSKE KATEHEZE I LITURGIJE TIJEKOM USKRSA

Mistagogijska kateheza i liturgija tijekom Uskrsa imaju dubok duhovni značaj za vjernike Katoličke Crkve. Mistagogijskom katehezom vjernici imaju priliku produbiti svoje razumijevanje sakramenata i liturgije te integrirati svoje duhovno iskustvo u svoj svakodnevni život. Liturgijski obredi tijekom Uskrsa naglašavaju temeljne istine kršćanske vjere i slave Kristovu pobjedu nad smrću te potiču vjernike na dublje sudjelovanje u tajnama vjere.

U konačnici, mistagogijska kateheza i liturgija tijekom Uskrsa pružaju vjernicima priliku da prodube svoj duhovni život, ojačaju svoju vjeru i proslave uskrsnuće Krista s cijelom Crkvom. Ova vremena duhovne obnove i slavlja podsjećaju vjernike na Kristovu prisutnost među njima i potiču ih na svjedočenje njegove ljubavi i milosti u svijetu.

Mistagogijska kateheza i liturgija tijekom Uskrsa pružaju vjernicima priliku da prodube svoj duhovni život, ojačaju svoju vjeru i proslave uskrsnuće Krista s cijelom Crkvom.

Laici su „div koji spava“

Od samih početaka sinodalni proces nastoji probuditi „diva koji spava“, odnosno osnažiti katolički laikat te ojačati svijest Božjega naroda o tome kako su svi članovi Crkve pozvani biti subjektima njezina poslanja.

Pripremila: Bruna Velčić

“**N**akon što smo uočili slabosti ovog Prvog zasjedanja sinode, bilo bi nepotpuno ne izmjeriti stvarnu dimenziju događaja čija važnost zaslužuje, bez straha od prenapuhane uporabe termina, biti definirana kao povijesna. To je prvi put u povijesti Crkve, osim malo vjerojatna poricanja i isključujući iskustvo Crkava reformacije, da su biskupi i kardinali, vjernici laici, redovnice, svećenici, đakoni i fratri viđeni kako sjede za istim stolom, s istim pravom glasa za određivanje odluka koje treba donijeti“, napisao je u osvrtnu na Sažeto izvješće prvog zasjedanja XVI. redovne opće skupštine Sinode (Rim, 4. – 9. listopada 2023.) za talijanski dehonijanski teološki portal *Settimana News* talijanski svećenik i teolog Severino Dianich.

„Biskupska sinoda, neka bude jasno, nije ekumenski koncil“, nastavlja Dianich. „Nema moć odlučivanja. To je savjetodavno tijelo Pape, koji je odgovoran za donošenje konačnih odluka. Ne bi bilo realno očekivati senzacionalne odluke, pogotovo ne od ove prve sinodske skupštine. Unatoč tome, priznajem da me tijekom cijelog rada progonilo sjećanje na Drugi vatikanski koncil. Sada sam jedan od rijetkih koji mogu reći: ‘Bio sam na njemu’, makar i bez ikakve uloge: jednostavno bio sam tajnik svog nadbiskupa. Dok je ozračje ove Sinode bilo posve mirno, usprkos različitosti zauzetih stajališta, ono je na Koncilu gotovo uvijek bilo uzburkano. Sukob između različitih stajališta otaca bio je, međutim, plodonosan i otkrio je da Duh Sveti vodi Crkvu: na kraju su koncilski oci donijeli vrlo hrabre odluke i, nakon mnogo bitke, došli do gotovo jednoglasna konsenzusa o svim dokumentima.“

Hrvatski prijevod sažetog izvješća zasjedanja pod naslovom „Sinodalna Crkva u poslanju“ objavljen je krajem siječnja na mrežnim stranicama Hrvatske biskupske konferencije. Sažeto izvješće ima ukupno 20 poglavlja. Svako započinje određenim točkama koje služe kao orijentiri za promišljanje, a potom se navodi niz pitanja i prijedloga za nastavak teološkog, pastoralnog i kanonskog proučavanja.

U 8. poglavlju pod naslovom „Crkva je poslanje“ progovara se i o poslanju vjernika laika. Od samih početaka sinodalni proces nastoji probuditi „diva koji spava“, odnosno osnažiti katolički laikat te ojačati svijest Božjega naroda o tome kako su svi članovi Crkve

pozvani biti subjektima njezina poslanja. U 8. poglavlju Izvješća ističe se da „sakramenti kršćanske inicijacije daju svim Isusovim učenicima odgovornost za poslanje Crkve“, da smo „svi učenici, svi misionari“ te da je „obnašanje suodgovornosti bitno za sinodalnost i potrebno na svim razinama Crkve.“

Izvješće ukazuje na to kako Drugi vatikanski koncil i kasnije učiteljstvo predstavljaju zasebno poslanje laika u smislu posvećenja vremenitih ili svjetovnih stvarnosti, no u konkretnosti pastoralne prakse, na župnoj, biskupijskoj, a omedavno i na sveopćoj razini, zadaće i službe unutar Crkve sve se više povjeravaju laicima. Mnogi laici organiziraju i animiraju pastoralne zajednice, djeluju kao vjeroučitelji, teolozi i odgojitelji, duhovni animatori i katehete, sudjeluju u raznim župnim i biskupijskim tijelima, služe u zaštiti maloljetnih i ranjivih odraslih osoba i u administraciji. „Njihov je doprinos neophodan za poslanje Crkve“, ističe se. Stoga se traži da se teološko promišljanje i kanonske odredbe usklade s ovim važnim razvojem, a mora se također voditi računa o stjecanju potrebnih kompetencija. Pastoralne strukture moraju se reorganizirati da bi pomogle zajednicama izaći na vidjelo, prepoznati i animirati laičke karizme i službe, uključujući ih u misionarsku dinamičnost sinodalne Crkve.

Osno poglavlje zaključuju dva prijedloga. Prvi govori o potrebi „više kreativnosti u uspostavljanju ministerijalnih službi na temelju potreba mjesnih Crkava, s posebnim angažmanom mladih“. Pritom se može razmišljati o daljnjem proširenju odgovornosti uspostavljene službe lektora za koju se kaže da „bi mogla postati prava ministerijalna služba Božje riječi, koja bi u odgovarajućim kontekstima mogla uključivati i propovijedanje“. Nadalje u Izvješću piše da „valja također istražiti mogućnost uspostavljanja ministerijalne službe koja bi se podjeljivala bračnim parovima koji su predani podupiranju obiteljskog života i pratnji osoba koje se pripremaju za sakrament braka“. Drugi je prijedlog da mjesne Crkve razmotre „odgovarajuće oblike i trenutke u kojima će dati vidljivost i priznanje zajednice laičkim karizmama i službama koje obogaćuju zajednicu“, naprimjer liturgijsko slavlje u kojem bi se povjerio pastoralni mandat.

„Karizme laika, u svojoj raznolikosti, darovi su Duha Svetoga Crkvi koji trebaju izaći na vidjelo, koje treba prepoznati i u potpunosti vrednovati. U nekim situacijama može se dogoditi da laici budu pozvani nadoknaditi manjak svećenika, s rizikom da se umanju strogo laički karakter njihova apostolata. U drugim kontekstima može se dogoditi da svećenici rade sve sami, a da karizme i službe laika time budu zanemarene ili nedovoljno iskorištene. Postoji također opasnost, koju su izrazili mnogi na skupštini, od klerikalizacije laika, stvaranja neke vrste laičke elite koja nastavlja nejednakosti i podjele među Božjim narodom.“

(iz 8. poglavlja Sažetog izvješća)

Crkvu čine žene i muškarci, Božji narod

Ideja o marijansko-petrovskom načelu pripada onim stvarima koje nisu korisne za današnju Crkvu, a još manje za onu sutrašnju

Razgovarala: Bruna Velčić

Apostolsko-petrovska dimenzija Crkve temelji se na apostolima, na Petru, i predstavlja muški princip u Crkvi. Ona se odnosi na hijerarhiju koja ima vlast upravljanja, naučavanja i posvećivanja. Marijanska dimenzija Crkve svoj uzor ima u Blaženoj Djevici Mariji, predstavlja ženski princip u Crkvi a odnosi se na laike, žene i muškarce. To je crkva koja prima, služi, sluša, slijedi i strpljivo podnosi. Apostolsko-petrovska dimenzija simbolizira teologiju, marijanska mistiku. Muškarci mogu biti dio "apostolsko-petrovske" (članovi hijerarhije) i "marijanske" crkve (laici), žene mogu biti samo dio "marijanske" crkve (laikinje i redovnice).

Teolozi Lucia Vantini, Luca Castiglioni i Linda Pocher su, na poziv pape Franje, 4. prosinca 2023. Papi i Vijeću kardinala govorili o ulozi žena u Crkvi. U siječnju je izašla knjiga pod naslovom „Smaschilizzare la Chiesa?“ („Demasculizacija Crkve?“) u kojoj su objavljeni njihovi radovi, a predgovor je napisao Papa. Knjiga kritički sagledava govor katoličkog teologa Hansa Ursu von Balthasara o petrovskoj i marijanskoj dimenziji Crkve.

O knjizi i pitanjima koja otvara razgovarali smo s jednom od autorica, Luciom Vantini. Lucia Vantini stekla je doktorat iz filozofije 2013. (Sveučilište u Veroni) i doktorat iz teologije 2017. godine (Teološki fakultet u Padovi). Predaje filozofiju religije i fundamentalnu teologiju na Institutu religijskih znanosti u Veroni. Članica je ženske filozofske zajednice Diotima i predsjednica Koordinacije talijanskih teologinja.

■ **Prof. Vantini, kako ste reagirali na Papin poziv da govorite pred njim i njegovim Vijećem kardinala?**

Moja prva reakcija bila je iznenađenje, ali i otpor prema predloženoj temi. U telefonskim pozivima koje sam primila od kolega inzistirala sam na tome da pomaknemo horizonte rasprave. Ideja o marijansko-petrovskom načelu, po mom mišljenju, pripada onim stvarima koje nisu korisne za današnju Crkvu, a još manje za onu sutrašnju, i stoga zašto ne raspravljati o aktualnim temama, onim najneugodnijima koje razdiru naše zajednice?

■ **Možete li nam objasniti marijansko i petrovsko načelo? Kako razumjeti ova načela i kakva slika Crkve iz njih proizlazi?**

Prije svega treba reći da, kako sam objasnila u knjizi, ova načela ne pružaju istinsku sliku o Von Balthasarovoj teologiji. On je naime htio ponovo iščitati stilove crkvenosti u njihovoj pluralnosti i simfoniji, s mističnom osjetljivošću koja izmiče ovoj vrlo krutoj slici. Međutim, dogodilo se da su u Katoličkoj Crkvi neki od njegovih govora bili vrlo učinkoviti za podjelu različitih uloga koje muškarci i žene imaju i mogu imati u Crkvi na temelju spola. Rezultat je bio

taj da je muškarac shvaćen kao onaj odgovoran za institucionalnu, sakramentalnu i objektivnu razinu, a žena za karizmatičku, karitativnu i mističnu razinu. Petar i Marija postali su figure koje na naizgled savršen način uređuju živote vjernika, dok u stvarnosti ova načela stavljaju žene na pijedestal s kojeg se ne mogu pomaknuti, a muškarce zatvaraju u sakralnu dimenziju koja ih tjera da zaborave kako imaju tijelo, veze s drugim ljudima, povijest.

■ **Zašto su marijansko i petrovsko načelo bili tako uspješni, toliko da se neprestano ponavljaju u nauku Učiteljstva?**

Bili su tako uspješni jer – kao što svjedoče mnogi populizmi ovog trenutka – pojednostavljenja koja zbijaju živote u točno određene okvire djeluju umirujuće i, iznad svega, jer su ova načela omogućila njegovanje muške dominacije – patrijarhalne i fratrijarhalne – skrivene u idealizirajućim oblicima ženstvenosti zamišljene u sjeni Marije. Von Balthasar je s pravom obratio pozornost na činjenicu da smo u Crkvi – kao i u životu – žene i muškarci i dao je značenje toj činjenici u kontekstu i vremenu u kojem je o tome promišljao. Preuzeti ta načela danas i u istom tom obliku znači ponovo ušutkati žene.

■ **Kako gledate na običaj veličanja marijanskog načela kao važnijeg od petrovskog, jer „Crkva je žena“?**

To je namještena igra koja nikome ne koristi. S lukavošću ili naivnošću – manje je važno – postoje počasti koje se dodjeljuju kako bi se marginaliziralo one koji ih primaju. U kojem smislu možemo reći da je Crkva „žena“? To svakako nije pogrešna izjava, ali ne se može reći ni da je točna. Riječ je o usporedbi koja služi tome da podsjeća na to kako se od Crkve očekuje ono što se očekuje od majčinske logike: da skrb ne bude suprotstavljena pravednosti, da su mogući nenatjecateljski odnosi usmjereni na opće dobro, da postoje oblici autoriteta, ali ne i moći, da nema mjesta fizičkom, psihičkom ili duhovnom zlostavljanju, da se može govoriti iskreno bez cenzure ili marginalizacije, da svrha svake riječi i svake geste bude procvat života. U toj je logici priznavanje posebne važnosti marijanskog načela u

Predgovor pape Franje

Nismo dovoljno slušali glas žena u Crkvi

Prijevod predgovora pape Franje u knjizi „Demaskulizacija Crkve“ objavio je u srijedu, 7. veljače 2024., Vatican News. Prenosimo ga u cijelosti.

Prisutnost i doprinos žena životu i rastu crkvenih zajednica kroz molitvu, promišljanje i djelovanje stvarnosti su koje su oduvijek obogaćivale Crkvu, štoviše one čine njezin identitet. Ipak, uvidjeli smo, osobito tijekom pripreme i slavlja Sinode, da nismo dovoljno slušali glas žena u Crkvi i da Crkva od njih ima još mnogo naučiti.

Za „demaskulizaciju“ Crkve potrebno je slušati jedni druge, jer Crkva je zajedništvo muškaraca i žena koji dijele istu vjeru i isto krsno dostojanstvo. Iskreno slušajući žene, mi muškarci slušamo nekoga tko stvarnost vidi iz druge perspektive i tako smo dovedeni do toga da preispitamo svoje projekte, planove, svoje prioritete. Ponekad smo pogubljeni. Ponekad je ono što slušamo toliko novo, toliko drugačije od našeg načina razmišljanja i viđenja, da nam se čini apsurdnim i osjećamo se zastrašeno. Ali ova dezorijentiranost je zdrava, tjera nas da rastemo.

Potrebno je strpljenje, međusobno poštovanje, slušanje i otvorenost kako bismo istinski učili jedni od drugih i napredovali kao jedan Božji narod, bogat različitostima, ali koji hodi zajedno.

Upravo sam stoga želio zamoliti jednu ženu, teologinju, da Vijeću kardinala ponudi put razmišljanja o prisutnosti i ulozi žena u Crkvi. Polazna točka ovog putovanja je razmišljanje Hansa Ursa von Balthasara

o marijanskom i petrovskom načelu u Crkvi, razmišljanje koje je nadahnulo učiteljstvo posljednjih pontifikata u nastojanju da se razumije i unaprijedi različita crkvena prisutnost muškaraca i žena.

Točka dolaska je pak u Božjim rukama. Pomolimo se Duhu da nas prosvijetli i pomogne nam razumjeti, pronaći učinkovit jezik i misao kako bismo se obratili ženama i muškarcima današnjice, u Crkvi i u svijetu, kako bi mogli rasti u svijesti o uzajamnosti i praksi suradnje između muškaraca i žena.

Drago mi je što putem ove publikacije razmišljanja koja su Lucia Vantini, Luca Castiglioni i Linda Pocher ponudili Vijeću kardinala mogu biti na raspolaganju svima onima koji žele sudjelovati u sinodalnom dijalogu i dublje proniknuti u temu crkvenih relacija između muškaraca i žena, što mi je jako na srcu. To su osvrta koji teže otvaranju, a ne zatvaranju; koji nas potiču na razmišljanje, pozivaju na traženje, pomažu nam da molimo.

To je ono što želim u ovom trenutku sinodalnog procesa: da se ne umorimo od zajedničkog hoda, jer samo kad koračamo, mi smo ono što moramo biti, živo tijelo Uskrsloga u pokretu, izlasku, susretu sa svojim braćom i sestrama, bez straha, na ulicama svijeta. Neka nas na tom putu prati Marija, majka vjere!

Vatikan, 8. prosinca 2023.

odnosu na petrovsko besmisleno. Nemoć je ne posumnjati da se to čini kako bi se žene isključilo. Žena zna: „ti si prelijepa za mene“ ne znači ništa drugo nego „ne želim da uđeš u moj život“.

■ Koje su „tužne i nepravdne“ nuspojave, po Vašem mišljenju, marijanskog i petrovskog načela na žene i muškarce koji pripadaju Crkvi?

U knjizi ističem da se marijansko i petrovsko načelo čine pozitivnima jer daju nadu za Crkvu u kojoj žene i muškarci mogu imati prostor za sebe kako ne bi gazili jedni drugima po prstima ili ulazili u kompeticiju, ali u stvarnosti imaju ozbiljna ograničenja. Prema njima žene su kao Beatrice za Dantea: muze koje nadahnjuju ili, u najboljem slučaju, popravljaju situaciju kada postane teška, ali koje zapravo idu zasebnim putem. No i muškarci pate zbog te nepravde jer su zarobljeni u zahtjevima za objektivnošću, apstrakcijom i dominacijom koji na kraju guše njihovu vlastitu slobodu.

■ Imaju li marijansko i petrovsko načelo posljedica i na odnos svećenika i laika?

Iz ovog neuravnotežena marijansko-petrovskog binoma temeljenog na spolnoj naravi proistječu mnoge druge iskrivljene hijerarhije, uključujući i onu kler-laika. U ovom vremenu, u kojemu se postavlja pitanje ženskog dakonata, na strani klera nalazimo samo muškarce, dok su na strani laikata prisutni i muškarci i žene. Marijansko-petrovski binom osnažuje ideju da je sveti red rezerviran za muškarce. Ne radi se o tome da uklonimo razlike već o tome da posvetimo pozornost tome kako ih objašnjavamo, a to otvara mnoga pitanja. Na primjer,

što povezujemo s marijanskim, a što s petrovskim načelom u odnosu na teološko znanje, evanđeoski misionarski duh ili crkvenu suodgovornost?

■ Po Vašem mišljenju, „dekonstrukcija marijansko-petrovskog binoma ne dovodi do nijekanja spolne razlike“ nego je „čini slobodnom da označava bez upadanja u protuevanđeoske hijerarhijske formule“. Možete li nam objasniti?

Spolna je razlika sama po sebi nešto tajanstveno, što pripada teologiji stvaranja. Možemo prepoznati njezine učinke u povijesti, krenuti u potragu za njezinim tragovima, ali uvijek sa sviješću da ta razlika nije mrtva stvarnost koja čeka život, nijema stvarnost koja čeka riječi, teret koji čeka mjesto gdje ga smjestiti. Spolna razlika dotiče svaki život, ali svaki je pojedini život taj koji je prima i daje joj oblik riječima, gestama, izborima, željama, vezama koje uspostavlja. Ono što mi činimo jest da kulturološka značenja kojima opisujemo i reguliramo spolnu razliku miješamo s misterijem te razlike, koja je već sama po sebi sposobna proizvesti značenja. Svaki put kada se nađemo suočeni s tumačenjem spolne razlike, trebali bismo se zapitati: odakle dolaze te riječi, te sigurnosti, ta pravila? Poštujemo li ili ne poštujemo činjenicu da ta razlika u svakom životu zna proizvesti život? Rasprava je pomalo teška, znam, i mnogo puta smatram da je pogrešno shvaćena zbog ove složenosti koja je povezana s činjenicom da je misao o različitosti također filozofska.

■ Je li marijansko-petrovski binom spojiv sa sinodskom Crkvom koju promiče papa Franjo?

Kao što pokušavam pokazati u tekstu, u teologiji Von Balthasara takozvani marijansko-petrovski binom fragment je mnogo složenije konstelacije načela među kojima se na primjer ističe i „ivanovsko načelo“, koje je posebno važno u istočnim Crkvama. O tome u našoj knjizi govori Luca Castiglioni. Sinodalna Crkva pape Franje poliedrična je Crkva, u dijalogu, sposobna ugostiti razlike i ponovo pregovarati o vlastitim granicama, sluša žene kao stvarne subjekte, a ne kao karizmatične subjekte koji proizlaze iz mašte muškaraca koji bi ih samo željeli pored sebe kao nadahnjujuće muze za posao ili misiju koju trebaju obaviti sami.

■ Možda se ne slažu svi da trebamo „demaskulizirati Crkvu“. Zašto postoji potreba za tim? Kako možemo doprinijeti?

Izraz „demaskulizirati Crkvu“ dolazi od pape Franje i potrebno ga je pravilno razumjeti. Ima onih koji su to pogrešno shvatili, kao da je to početak procesa napada na muškarce, kao da je to neka vrsta izvlaštenja u kojem žene djeluju protiv muškaraca. Zapravo se radi o tome da Crkva mora biti „demaskulizirana“ u svojim narativima, svojim praksama, svojim pravilima. Crkvu već čine žene i muškarci, ali simbolički i normativni okvir u koji je to umetnuto ne odgovara onom „Božjem narodu“ o kojem govori Drugi vatikanski koncil, nego više patrijarhalnom i fratijarhalnom modelu. U tom smislu Crkva se mora demaskulizirati. Nemojte misliti da je ova gesta dobra samo za žene: u asimetriji njihove sudbine demaskulizacija predstavlja sakrosaktno stjecanje pravde za žene, ali također i oslobođenje od određenih kaveza i za same muškarce.

Papa Franjo uputio je na svetkovinu Uskrsa poruku uz blagoslov Urbi et orbi, gradu i svijetu

Urbi et orbi

Uskrsli otvara put za obnovljeni svijet

Draga braćo i sestre, sretan vam Uskrs!

Danas u čitavom svijetu odjekuje navještaj koji je prije dvije tisuće godina krenuo iz Jeruzalema: „Isus Nazarećanin, raspeti, uskrsnu!“ (usp. Mk 16, 6).

Crkva ponovno proživljava čuđenje ženâ koje su u zoru prvoga dana u tjednu pošle na grob. Na Isusov je grob bila navačena velika kamena gromada. Tako i danas teške, preteške kamene gromade zatvaraju nadu čovječanstva: gromada rata, gromada humanitarnih kriza, gromada kršenja ljudskih prava, gromada trgovine ljudima i druge još. I mi, poput žena Isusovih učenica, pitamo se među sobom: „Tko će nam otkotrljati to kamenje?“ (usp. Mk 16, 3).

I evo otkrića na uskrsno jutro: kamen, taj tako veliki kamen, već je bio otkotrljan. Čuđenje žena je i naše čuđenje: Isusov je grob otvoren i prazan! Odatle sve kreće. Kroz taj prazni grob prolazi novi put, put koji nitko od nas nije mogao otvoriti, nego samo Bog: put života usred smrti, put mira usred rata, put pomirenja usred mržnje, put bratstva usred neprijateljstva.

Braćo i sestre, Isus Krist je uskrsnuo, samo On je u stanju ukloniti kamenje kojim je zakrčen put prema životu. Štoviše, On sâm, Živi, jest Put: Put života, mira, pomirenja, bratstva. On nam otvara, ljudski gledano nemoguć prolaz, jer samo On uzima grijeh svijeta i oprašta naše grijehe. Jer bez Božjeg oprostjenja taj se kamen ne može ukloniti.

Bez oprostjenja grijehâ nema izlaza iz zatvorenosti, predrasudâ, uzajamnih sumnjičenja, umišljenosti u kojoj se uvijek samog sebe oslobađa a druge optužuje. Samo Krist Uskrsli, dajući nam oprostjenje grijehâ, otvara put za obnovljeni svijet.

Samo On nam otvara vrata života, ona vrata koja neprestano zatvaramo ratovima koji se šire svijetom. Svoj pogled danas prije svega upravljamo prema Svetom gradu Jeruzalemu, tom svjedoku otajstva Isusove muke, smrti i uskrsnuća i prema svim kršćanskim zajednicama u Svetoj Zemlji.

Papa je u nastavku spomenuo i molio za brojna žarišta sukoba među kojima Siriju, Libanon, Zapadni Balkan, Armeniju i Azerbejdžan.

“**U**mislima su mi ponajprije žrtve mnogih sukoba koji se trenutno vode u svijetu, počevši od ratova u Izraelu i Palestini, kao i u Ukrajini. Neka Uskrsli Krist otvori put mira za izmučena stanovništva tih krajeva. Pozivajući na poštivanje načelâ međunarodnog prava, izražavam nadu u opću razmjenu svih zarobljenika između Rusije i Ukrajine po principu „svi za sve“!

Nadalje, ponovno apeliram da se zajamči mogućnost pristupa humanitarnoj pomoći u Gazi i ponavljam svoj poziv da se odmah pusti na slobodu taoce otete 7. listopada prošle godine kao i na trenutni prekid vatre u Pojasu Gaze.

Ne dopustimo da trenutna neprijateljstva imaju ozbiljne posljedice na ionako iscrpljeno civilno stanovništvo, a poglavito na djecu. Koliko patnje vidimo u očima djece: ta djeca u zemljama u kojima se vodi rat zaboravila su se smijati. Svojim nas pogledom pitaju: zašto? Zašto tolika smrt? Zašto toliko razaranja? Rat je uvijek apsurd, rat je uvijek poraz! Ne dopustimo da nad Europom i Sredozemljem pušu sve jači vjetrovi rata. Ne smije se podležiti logici oružja i ponovnog naružavanja. Mir se nikada ne gradi oružjem, nego ispruženim rukama i otvorenim srcima.

Neka Uskrsli Krist otvori put nade osobama koje u ostalim dijelovima svijeta trpe nasilja, sukobe, prehrambenu nesigurnost, kao i posljedice klimatskih promjena. Neka podari utjehu žrtvama svih oblika terorizma. Molimo za one koji su izgubili život i molimo za pokajanje i obraćenje počinitelja tih zločina.

Neka Uskrsli bude na pomoć narodu Haitija kako bi što prije prestala nasilja koja razdiru i izazivaju krvoproliće u toj zemlji kako bi mogla napredovati na putu demokracije i bratstva.

Neka udijeli utjehu Rohindžama, pogođenima teškom humanitarnom krizom, i otvori put pomirenja u Mianmaru koji već godinama razdiru unutarnji sukobi, kako bi se jednom zasnaga odbacilo svaku logiku nasilja.

Neka Gospodin otvori put mira na afričkom kontinentu, posebno za napačeno sta-

novništvo u Sudanu i cijeloj regiji Sahel, na Rogu Afrike, u regiji Kivu u Demokratskoj Republici Kongu i u pokrajini Capo Delgado u Mozambiku i neka dade da prestane dugotrajna suša kojom su pogođena velika područja i koja izaziva neimaštinu i glad.

Neka Uskrsli obasja svojim svjetlom migrante i one koji prolaze kroz razdoblje ekonomskih teškoća, pružajući im utjehu i nadu u trenutku njihove potrebe. Neka Krist vodi sve ljude dobre volje da se ujedine u solidarnosti, kako bi se zajedno suočili s mnogim izazovima koji se nadvijaju nad najsiromašnije obitelji u njihovoj potrazi za boljim životom i srećom.

Bez oprostjenja grijehâ nema izlaza iz zatvorenosti, predrasudâ, uzajamnih sumnjičenja, umišljenosti u kojoj se uvijek samog sebe oslobađa a druge optužuje. Samo Krist Uskrsli, dajući nam oprostjenje grijehâ, otvara put za obnovljeni svijet.

Na ovaj dan, u kojem slavimo život koji nam je darovan u uskrsnuću Sina, sjetimo se beskrajne Božje ljubavi prema svakom od nas: ljubavi koja nadilazi svaku granicu i svaku slabost. A ipak, kako se često prezire dragocjeni dar života. Kolika djeca ne mogu ni ugledati svjetlo? Koliko ih umire od gladi ili su lišena osnovnih lijekova ili su žrtve zlostavljanja i nasilja? Kolikim se životima trguje zbog sve veće trgovine ljudima?

Draga braćo i sestre, na dan u kojem nas je Krist oslobodio ropstva smrti, pozivam sve one s političkom odgovornošću da ne štete napore u borbi protiv poštasti trgovine ljudima, radeći neumorno na razbijanju mreže izrabljivanja, te donesu slobodu svima onima koji su njezine žrtve. Neka Gospodin utješi njihove obitelji, poglavito one koji sa zebnjom iščekuju vijesti o svojim dragima, jamčeći im utjehu i nadu.

Neka uskrsno svjetlo prosvijetli naše pameti i obrati naša srca da postanemo svjesni vrijednosti svakog ljudskog života, koji treba prihvatiti, štiti i ljubiti.

Sretan Uskrs svima! 🙏

(Vatikan – IKA)

Uskrsne poruke Pape Franje

PRAŠTANJE – PUT DO MIRA

Nedjeljni Urbi et orbi bio je očekivano posvećen temi mira: uz konkretan spomen svih ključnih svjetskih žarišta (počevši od Jeruzalema, Palestine, Izraela, Ukrajine, Rusije, Sirije, Libanona, Konga, Mozambika, Haitija...). Upozorio je na vjetrove rata nad Europom i Sredozemljem, i naglasio da se mir ne gradi gomilanjem oružja već pružanjem ruke i otvaranjem srca, a iznad svega – praštanjem. Pozvao je na razmjenu zarobljenika „svi za sve“, na poštivanje ljudskog života koji je potrebno „prihvatiti, štiti i ljubiti“, promičući dostojanstvo svake osobe, od djeteta do migranta, od siromašnih do osamljenih i zaboravljenih.

Bez praštanja nema mira

U uskrsnoj noći poslana je poruka nade i svjetla. Jer Bog - je Bog nemogućeg, i odmaknut će kamen s grobova svih naših slabosti i promašaja, te nam pokazati put života.

Piše: Anđela Jeličić Krajcar

U svijetu koji se navikava i otupljuje na vijesti o ratovima, sukobima, humanitarnim krizama i tragedijama, papa Franjo neumorno poziva na mir, bratstvo i solidarnost. I ovaj je Veliki tjedan bio prožet znakovitim gestama, riječima – ali i tišinama.

Na misi posvete ulja – u dugoj propovijedi – Papa je govorio o duhovnom životu svećenika, ističući snagu skrušenosti. „Skrušenost traži napor, no uzvraća mirom. Ne stvara nemir, već skida teret s duše, jer djeluje u rani grijeha, te nas oraspoločuje da upravo tamo primimo Gospodinov do-dir, a on preobražava raskajano i ponizno srce (Psalam 51,29), smekšano suzama. Skrušenost je protulijek za tvrdoću srca, koju Isus toliko često proziva (Marko 3,5; 10,5). Jer srce bez raskajnosti i plača – postaje tvrdo. Najprije ga preuzima navika, potom neosjetljivost za probleme i ravnodušnost za ljude. Zatim srce postaje hladno i gotovo neosjetljivo, zaodjenuto neprobojnom

korom, i na kraju postaje – srce od kamena. No kao što kap kopa svoj put u kamenu, tako i suze pomalo kopaju put u tvrdim srcima. Tu nastaje čudo tuge – one dobre tuge koja nas čini blagim ljudima.“

SVEMOĆ LJUBAVI

Na Veliki petak, tijekom obreda muke Gospodnje u bazilici svetog Petra propovijedao je, kao što to već desetljećima čini, kardinal Raniero Cantalamessa. U središtu promišljanja – pitanje moći. Naglasio je kako se Božja svemoć očituje u svemoći ljubavi, te pozvao moćnike svijeta da preispitaju svoje poimanje moći:

„Istinska svemoć Božja je – potpuna nemoć Kalvarije. Potrebno je vrlo malo moći kako bi se pokazali, no potrebna je velika moć kako bi se stavili sa strane, kako bi se izbrisali. Bog je neizmijerna moć skrivanja sebe. Exinanivit semeipsum: ponizi sam sebe (Filipljanima 2,7). Našoj žudnji

za moći on je suprotstavio svjesnu nemoć. Kakva je to lekcija za nas, koji se više ili manje svjesno – uvijek želimo pokazati. Kakva je to lekcija iznad svega za svjetske moćnike. Za one koji ni izdaleka ne pomišljaju na služenje, već samo na moć, zbog moći same. Oni – opisuje ih Isus u evanđeljima – koji tlače narode, i nazivaju se dobročiniteljima (Matej 20,25; Luka 22,25).“

Za križni put na Koloseju papa Franjo je ove godine osobno napisao meditacije: darovao nam je jedno osobno promišljanje u intimnu dijalogu s Isusom Kristom, meditirajući nad njegovom mukom, prolazeći sve deklinacije ljudskih tragedija. „Učini da te prepoznam i da te ljubim u nerođenoj djeci, u odbačenoj djeci, u mnogim mladima, koji čekaju da netko čuje njihov krik boli, u prebrojnim odbačenim starcima, zatvorenicima i usamljenima, među izrabljenim i zaboravljenim narodima.“ Papina molitva na Veliki petak ove godine nije imala izravne reference na konkretna svjetska žarišta i krize – no dohvatila je svaki oblik ljudske boli. Iako ga je kod Koloseja čekalo oko 25 000 vjernika, sudjelovanje u molitvi križnog puta Papa je otkazao u posljednji čas: kako bi sačuvao snagu za subotu i nedjelju.

PODIGNIMO OČI PREMA ISUSU

U uskrsnoj noći poslana je poruka nade i svjetla. Jer Bog je Bog nemogućeg, i odmaknut će kamen s grobova svih naših slabosti i promašaja te nam pokazati put života.

Jer „Isus je naša Pasha, on nas vodi iz tame u svjetlo, vezao se za nas zauvijek te nas spašava od provalije grijeha i smrti, privlačeći nas u svjetli zanos praštanja i vječnog života. Braćo i sestre, podignimo pogled prema njemu, prihvatimo Isusa, Boga života, naše živote, obnovimo danas svoje 'da', i niti jedan kamen neće zagušiti naše srce, niti jedan grob neće zatvoriti radost života, i niti jedan promašaj neće nas zatvoriti u očaju.“

Za križni put na Koloseju papa Franjo je ove godine osobno napisao meditacije: darovao nam je jedno osobno promišljanje u intimnu dijalogu s Isusom Kristom, meditirajući nad njegovom mukom, prolazeći sve deklinacije ljudskih tragedija.

SLUŽENJE I SKRUŠENOST

Nastavljajući tradiciju započetu još u Buenos Airesu, na Veliki četvrtak misu Večere gospodnje Papa je slavio u kaznionici, ovaj put u okružnom ženskom zatvoru Rebbibia. Evocirajući čin pranja nogu kojim je Isus svojim apostolima ilustrirao silaženje Boga u ljudske krize, Papa je oprao noge dvanaeset žena. Prvi put to su bile isključivo žene, mnoge od njih ganute do suza. U kratkoj homiliji poručio je da čin pranja nogu upućuje na poziv na služenje: svi smo pozvani jedni drugima služiti.

Citirao je i „jednu mudru staricu, baku iz naroda“, koja je rekla: „Isus se nikada ne umara praštajući: mi se umaramo tražiti oprostjenje.“ Svi smo puni malih i velikih promašaja, svatko ima svoju priču – ali Gospodin nas uvijek čeka otvorenih ruku, i nikada se umara od praštanja, poručio je Sveti Otac.

Volonterka iz Ukrajine Svitlana Schiel uručila je nadbiskupu autorsku sliku sv. Josipa

Caritas se živi

Blagdan svoga zaštitnika sv. Josipa Caritas je proslavio dodjelom zahvalnica i priznanja volonterima, suradnicima i dobrotvorima godine.

Caritas Riječke nadbiskupije proslavio je 19. ožujka blagdan svoga zaštitnika, sv. Josipa, i dodijelio zahvalnice i priznanja volonterima, suradnicima i dobrotvorima godine. Svečano euharistijsko slavlje u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja na Škurinjama predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu s generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem, grkokatoličkim biskupom Križevačke eparhije Milanom Stipičem i drugim svećenicima. Nadbiskup Uzinić tom je prilikom proslavio i 13. godišnjicu biskupskog posvećenja te je osobno uručio Caritasove zahvalnice volonterima i dobrotvorima godine.

Propovijed je okupljenima uputio Milan Stipić, biskup Križevačke eparhije, i u njoj protumačio kako tradicija Istočne Crkve govori o sv. Josipu, zaručniku Blažene Djevice Marije, zaštitniku obitelji, očeva i hrvatskoga naroda:

„Josip je bio čovjek koji je cijeli život proveo u molitvi, on je bio u hramskoj vijeću, u kategoriji ljudi kao što su bili Mojsije, Abraham, proroci: Izaija, Jeremija, Ilija. To su bili ljudi koji su razgovarali s Bogom. Josip je čovjek koji nema puno velikih riječi. On šuti i radi. Nigdje se ne spominje ni jedna njegova rečenica u Svetom pismu, a prevažan je za Isusa Krista i njegov život. Zato je Josip čovjek djela, a ne čovjek riječi. Anđeo mu se obraća u snu i on vjeruje anđeoskim riječima. Egipatska, Koptska Crkva ima živu predaju i tradiciju svega onoga što je Sveta obitelj živjela i radila u osam godina, koliko su živjeli u Egiptu. To je osobito važno jer se Crkva živim životom i predajom prenosi s generacije na generaciju.

Možete kupiti Bibliju, ali time nećete postati kršćani. Kako biste postali kršćani, morate biti dio Crkve, a Crkva je Tijelo

„Caritas nije nešto što se čini, Caritas je ono što se živi“, kazao je nadbiskup Mate Uzinić na početku misnoga slavlja, na blagdan sv. Josipa, zaštitnika Caritasa Riječke nadbiskupije.

Kristovo. Crkva smo mi koji vjerujemo u Krista i na taj se način prima vjera – ne putem knjige nego putem zajednice. Kako bi zajednica bila čvrsta, važno je svjedočanstvo onih prije nas – oca, majke i zajednice Crkve.

Sveti Josip zaštitnik je obitelji, očeva. Kada gledate jednu obiteljsku zajednicu, to je mala Crkva. Ono što je svećenik u Crkvi, to je otac u kući. Ono što je zajednica u Crkvi, to je obitelj oko stola. Što zlo najviše želi upropastiti? Upravo obitelj, jer kada uništiš obitelj, uništiš si biološku bazu života, ali i nove naraštaje vjernika.“ kazao je propovjednik i pozvao okupljene vjernike na čuvanje kršćanske vjere i zajedništva s Kristom u kojem se živi

međusobna ljubav jednih prema drugima, a ta djelatna ljubav, kako Stipić ističe, zove se upravo Caritas.

Na kraju misnoga slavlja okupljenima se obratila i ravnateljica Caritasa Marijana Medanić te je izrazila zahvalnost svima koji sudjeluju u radu nadbiskupijskog Caritasa, u služenju i pomaganju potrebitima, nakon čega je pročitala ovogodišnje dobitnike kojima je zahvalnice i priznanja uručio nadbiskup Uzinić. Tom je prilikom volonterka iz Ukrajine Svitlana Schiel uručila nadbiskupu autorsku sliku sv. Josipa povodom obilježavanja 13. godišnjice njegova biskupskog posvećenja. Zajedništvo okupljenih nakon misnoga slavlja nastavilo se u dvorani Caritasa uz prigodni agape.

Dobitnici Caritasovih zahvalnica

Tradicionalno, Zahvalnicu nadbiskupijskog Caritasa svake godine primilo je sedam volontera župnih Caritasa iz sedam dekanata Riječke nadbiskupije. Nadbiskupijski Caritas podijelio je još 8 volontera i dobrotvora koji su svojim znanjem, radom i vremenom pomogli Caritasu u pomaganju potrebitima. Zahvalnice im je uručio riječki nadbiskup.

Iz Bakarskog dekanata zahvalnicu je primila **Ksenija Marohnić**, župljanka Župe sv. Jurja mučenika na Hreljinu, koja je uvijek spremna za akciju i raduje se svakoj prilici za pomoć drugima.

Za Crikvenički dekanat zahvalnicu su dobili surpužnici **Ivana i Lucijan Capić**, koji su godinama angažirani u Župi Uznesenja BDM, Crikvenica, te ih župljani doživljavaju kao vlastite roditelje. U svom domu ugostili su mnoge, a osobito djecu koja nisu imala mogućnosti za ljetovanje.

Delnički dekanat s ponosom ističe **Slavicu Kvačternik i Josipa Kvasa**. Oni rade u Caritasovoj pučkoj kuhinji „Kruh sv. Ante“ u Čabru. Svoj posao obavljaju predano, s iskrenom ljubavlju te svojim primjerom inspiriraju druge.

Iz Kastavskog dekanata zahvalnicu za izuzetan doprinos zajednici primila je **Kata Tomaš** iz Župe Svetog Križa – Srdoči. Potaknuta vlastitim iskustvom tijekom Domovinskog rata, Kata i njezina obitelj bez oklijevanja priskočili su u pomoć obiteljima iz Ukrajine. Iz prve ruke razumjeli su koliko je teško biti raseljen i suočavati se s novim okruženjem, nepoznatim jezikom i kulturom.

Župnici Opatijskog dekanata odabrali su **Mariju Peršić**, aktivnu članicu župnog Caritasa, koja se brine o potrebitima u svojoj zajednici te je mežnarica u svojoj crkvi sv. Andrije apostola u Mošćenicama.

Trsatski dekanat s ponosom je istaknuo **Nelu Puljić** iz Župe sv. Jurja na Trsatu. Nela je istaknuta članica Franjevačkog svjetovnog reda, angažirana je u Socijalnoj samoposluzi i Prihvatilištu Ruže sv. Franje te se, osim o materijalnim potrebama, brine

i za duhovno blagostanje župljana, donoseći svjetlo i nadu svima s kojima se susreće.

Prvostolni dekanat za dobitnika zahvalnice odabrao je **Stanka Tonkovića** iz Župe sv. Nikole Tavelića na Krnjevu. Njegova predanost počinje od uređenja i popravaka u crkvi i samostanu, a proteže se sve do angažmana u župnom Caritasu.

Nadbiskupijski Caritas zahvalnost je iskazao **Luciji Šikić**, dugogodišnjoj volonterki u skladištu. Lucija se marljivo brine o svakom korisniku, a njezina posvećenost čini je istinskim osloncem Caritasa.

Caritas ove godine dodjeljuje i stipendije za 28 učenika i studenata. Svi se oni rado odazivaju na volonterske akcije, a među njima najviše su se u prošloj godini istaknuli **Mateo Denjagić i Dominik Volarić**, te su za to dobili zahvalnicu. Ona je dodijeljena i obitelji Gec, koja je dugogodišnji Caritasov donator.

Podijeljene su i zahvalnice za izuzetnu suradnju s Caritasom u pružanju medicinskih pomoći i osnovnih higijenskih uvjeta migrantima na tranzitnom punktu. Za otvorenost i dijalog, u ime Grada Rijeke, zahvalnicu je primila **Karla Mušković**, pročelnica iz Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu zaštitu i unapređenje kvalitete života, a za donacije odjeće, obuće i medicinskih materijala na tranzitnom punktu zahvalnicu je primila organizacija *Per un Mondo migliore*.

Zahvalnice su zatim dodijeljene **Križevačkoj eparhiji** na čelu s vladikom Milanom Stipićem, koji je bio velika podrška u projektu pomoći izbjeglicama iz Ukrajine, kao i ravnatelju Caritasa Križevačke eparhije Nenadu Krajačiću.

Naposljedku zahvalnice su primile i volonterke iz Ukrajine zbog njihove transformacije od korisnica do aktivnih pružateljica pomoći. U ime 40 volontera iz Ukrajine, koji svakodnevno rade u skladištu Centralnog Caritasa i u Centru sv. Vid, zahvalnice su primile **Roksolana Kerychynska i Tais Priimak**.

Film "Ulične svjetiljke"

Povodom 15 godina objavljivanja „Uličnih svjetiljki“, prvog hrvatskog časopisa o beskućništvu i srodnim društvenim temama, film su prošle godine snimile Ana Mušnjak i Jelena Šindija.

Pretpremijera filma „Ulične svjetiljke“ održana je 13. ožujka u riječkoj Gradskoj vijećnici. Podsjetimo, prvi je broj časopisa objavljen u rujnu 2008. godine na inicijativu Siniše Pucića, tada novinara, a danas svećenika, fratra, koji je ujedno bio i prvi urednik časopisa.

Film donosi priče prodavača časopisa iz Rijeke i Zagreba, a sniman je i na zahvalnom hodočašću u Rimu i Padovi, jednoj od brojnih aktivnosti koje provodi Franjevački svjetovni red – Mjesno bratstvo Trsat, kao izdavač časopisa, kako bi korisnicima pružili više prilika za socijalizaciju i kako bi se osjetili dijelom jedne obitelji. Jer uz materijalnu pomoć koju im pruža prodaja časopisa, naglasak projekta „Uličnih svjetiljki“ jest na povratku u društvo i svijesti o dostojanstvu svake osobe, bez obzira na trenutne materijalne prilike.

Svoju priču u filmu pripovijedaju prvi prodavač časopisa Antun Zlomislčić, kao i Fadila Dautović, Tomislav Grdić, Slađana Jovanović i drugi prodavači. O projektu govori i Siniša Pucić, kao i aktualna glavna urednica Dunja Osojnak Marinović, ujedno i ministra FSR-a – MB Trsat. Film traje 27 minuta, a uskoro ćemo objaviti i više informacija o premijeri.

Autorica filma Ana Mušnjak ističe kako su ona i Jelena Šindija željele ući dublje u materiju i osvijestiti javnost o prodavačima časopisa. Donijeti njihove životne priče, probleme s kojima su se susreli i s kojima se susreću ljudi na rubu društva.

- Htjele smo izaći iz „balona“, u kojima se svi često nalazimo. A kada izađemo iz njih i susret-nemo se s drugima, rastemo. Što je veća razlika u životima između nas i ljudi s kojima se susrećemo, to više rastemo. Velika hvala svim prodavačima časopisa jer bez njih ne bi bilo ovoga filma, rekla je Ana Mušnjak.

Urednica časopisa Dunja Osojnak Marinović ističe kako je u protekljih 15, sad već 16 godina, tiskano više od milijun primjeraka časopisa, a u projektu je sudjelovalo 300 prodavača te su mnogi zahvaljujući prodaji „Uličnih svjetiljki“ ponovno stali na svoje noge.

- Naša je misija pomoći potrebitom, prodavači, kako sadašnji tako i bivši, srce su našeg projekta i sve ovo radimo zbog njih. Hvala svima koji to prepoznajete i podupirete nas. Zahvaljujući časopisu, svi sadašnji prodavači imaju krov nad glavom,

rekla je Dunja Osojnak Marinović. „Ulične svjetiljke“ izlaze četiri ili pet puta godišnje, a tiskaju se u tiskari *Novoga lista* u osam do devet tisuća primjeraka. Osim u Rijeci i Zagrebu, prodavači „Ulične svjetiljke“ prodaju i na ulicama Zadra, Pule i Varaždina.

Siniša Pucić kaže da je petnaest godina brzo prošlo, kao što vjeruje da će i idućih petnaest brzo proći.

- Da nema dobrih ljudi, projekt ne bi trajao petnaest godina. Početak je bio težak, razmišljala sam kako će me ljudi gledati, ali kad su nas upoznali, prihvatili su nas, kao i časopis. Hvala vam svima što nas podržavate, rekla je Fadila Dautović.

Uoči projekcije filma na Korzu je održana prigodna promocija novog broja časopisa, kojoj se pridružio i riječki gradonačelnik Marko Filipović te Karla Mušković, pročelnica gradskog Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu zaštitu i unapređenje kvalitete života.

- Prodali smo desetak primjeraka časopisa i kada se čovjek nađe u toj ulozi, shvati koliko je to plemenita gesta svih vas koji se trudite oko „Uličnih svjetiljki“, ali i svih građana koji kupuju časopis. Mi kao Grad uvijek ćemo vam biti tu kao pomoć, kazao je riječki gradonačelnik. Podsjetio je da gradska uprava svake

Da nema dobrih ljudi, projekt ne bi trajao petnaest godina. Početak je bio težak, razmišljala sam kako će me ljudi gledati, ali kad su nas upoznali, prihvatili su nas, kao i časopis. Hvala vam svima što nas podržavate, rekla je prodavačica Fadila Dautović.

- Raduje me što ova priča traje i dalje, prošli su mnogi urednici i suradnici, prodavači, ali „Ulične svjetiljke“ i dalje gore i gorjet će dok to bude potrebno, kako bi se pomoglo prodavačima jer su oni duša časopisa. Gdje god se spomenu „Ulične svjetiljke“, ljudi pozitivno reaguju, što znači da treba nastaviti opravdavati povjerenje koje smo dobili od javnosti. Ne samo postojećim projektima nego i dalje treba razmišljati kako konkretnom čovjeku pomoći u teškoj situaciji, kazao je Pucić.

Prodavačica Fadila Dautović ima malu mirovinu pa joj prodaja časopisa puno pomaže. Zahvaljuje svima koji su uključeni u projekt te svima koji kupuju časopis.

godine osigura sredstva za udruge koje pomažu beskućnicima i ljudima slabijeg imovinskog stanja, u 2023. to je bilo oko 80 tisuća eura. Pretpremijeri je prisustvovao i bivši riječki gradonačelnik Vojko Obersnel koji je u rujnu 2008. godine kupio prvi primjerak časopisa od prvog prodavača „Uličnih svjetiljki“ Antuna Zlomislčića. Uz riječkog gradonačelnika bila je i, u ime PGŽ-a, Anita Jovanović iz Upravnog odjela Županije za socijalnu politiku i mlade, a u ime Riječke nadbiskupije ravnateljica Caritasa Marijana Medanić, kao i Karlo Balenović iz Zavoda za socijalni rad, područnog ureda Rijeka. U programu je nastupio i ansambl kojim je ravnao fra Mario Zrakić.

GRADITELJ BOLIDA FRANJO KURETIĆ

Kako je goranski dječak Franjo Kuretić postao Frank Kurtis, jedan od najboljih svjetskih konstruktora trkaćih automobila...

Piše: Karmen Delač-Petković

Franjina priča počinje generaciju ranije, s njegovim ocem, koji se također zvao Franjo Kuretić, a rođen je u selu Razdrto, općina Brod Moravice u Gorskom kotaru, koji je već 1902. spas od neimaštine potražio u SAD-u i tu oženio Apoloniju, također imigranticu, s kojom je imao četvoro djece. Najstarijem su sinu nadjenuli očevo ime (u matičnim knjigama piše Frank Peter Kuretić), ali ga on, još vrlo mlad, radi lakšeg komuniciranja mijenja u Frank Kurtis. Rođen je 25. siječnja 1908. u mjestu Crested Butte, Colorado.

Otac Franjo nije namjeravao zauvijek ostatu u Americi pa je djecu učio hrvatskom jeziku. Konačno se 1913. s obitelji vratio u Razdrto. Međutim, užas Prvog svjetskog rata nagnao ga je da ponovo imigrira u SAD, ovaj put zauvijek. Godine 1920. obitelj se seli u Kaliforniju.

Otac je zahtijevao da sin također izuči kovački zanat, što je Kurtisu bio temelj budućeg rada u automobilskoj industriji. Zarana se zainteresirao za automobile te je već u 14. godini napustio školu i zaposlio se kao šegrt u radionici Dona Leeja, koji je preuređivao automobile holivudskih zvijezda. Mladi Frank radi uz najbolje dizajnera i pohađa večernju školu. Već u to doba, s mladom braćom Andyjem i Billom, radi prvi automobil na bazi Forda T.

U svijet dizajna ušao je uz Harveya Earla, koji je kasnije u General Motorsu otvorio prvi dizajnerski odjel na svijetu uopće. Kurtis je poslije prešao k Howardu Dutchu Darrinu i početkom tridesetih godina 20. st. počeo konstruirati male trkaće automobile. Računa se da je izgradio oko 500 vozila i prodao još oko 600 tzv. kitova iz kojih su ih naručitelji sami sklapali. Tijekom Drugog svjetskog rata vodio je tvornicu alata u Burbanku, koja je radila za potrebe američke vojske.

Proslavio se kao konstruktor natjecateljskih automobila (bolida) u koje je ugradio mnoge inovacije koristeći potpuno

nove materijale. Godine 1949. proizveo je novi sportski model koji je mogao razviti brzinu do 230 km/h. Njegove su automobile u Indianapolisu, ravnopravno s Allardima i Ferrarijima, vozili i u njima pobjeđivali ponajbolji onodobni vozači. Na utrka na Indyju sudjelovalo je do 1965. više od 120 njegovih bolida, a 1953. njegovi su bolidi osvojili prvih sedam mjesta na utrci.

Zanimljivo je spomenuti kako se Kurtis uvijek osjećao Goraninom, što je rado pokazivao detaljima na odjeći, a sjećanje na svoje hrvatsko podrijetlo čuvao je pišući k tamo gdje je u engl. jeziku uobičajeno c (Kurtis Kraft, go-kart, karting).

Posjedovao je tvornice Kurtis Kraft Car Company, zatim Kurtis Sports Car Inc. te Frank Kurtis Company, koje su uspješno poslovale od 1938. do 1956. Kurtis je uveo i moderan način reklamiranja automobila, ali nije štitio svoj dizajn te su konkurentske tvornice preotele mnoga njegova rješenja. Nedostatak smisla za posao bio je razlog što Kurtisova financijska dobit nije bila razmjerna njegovu talentu.

Osim za potrebe utrka, Kurtis je nakon Drugog svjetskog rata redizajnirao i automobile ondašnjega jet-seta. Tipske je limuzine maštovitim dodatcima tzv. „agresivna dizajna” pretvarao u unikatna prestižna vozila visoke estetike, po čemu je bio poznat u filmskom svijetu. Stoga se smatra dizajnerom ne samo trkaćih nego i

Frank Kurtis, fotografija iz IMS Museuma

sportskih automobila. U Kurtisovoj je tvornici zaposlenik Art Ingels 1956. napravio i prvi svjetski go-kart automobil, koji je široko prihvaćen i na njemu je izrastao novi sport – karting.

Iako je 1961. napravio svoj zadnji automobil, Kurtis se smatra najznačajnijim američkim konstruktorom trkaćih automobila i jednim od najboljih graditelja trkaćih automobila svih vremena, što su mu Amerikanci priznali uvrstivši ga u nekoliko „kuća slavnih”. Zanimljivo je da je bio prvi nevozač u njima. Sačuvana Kurtisova vozila i danas su u voznom stanju pa sudjeluju u trkama oldtimera, a svojim elegantnim dizajnom privlače kolekcionare koji su za njih spremni platiti nevjerojatne cijene.

Kurtis se dvaput ženio. Prva supruga Arlene Miller bila je rođena 1907., s kojom se vjenčao 26. srpnja 1928., a preminula je 1965. S njom je imao dvoje djece: sina Arlena (r. 1933.) i kćer Ellonu (r. 1944.). Godine 1967. oženio je dugogodišnju prijateljicu Edith Clemons s kojom nije imao djece.

Kurtis se rano povukao u mirovinu. Unatoč tome, njegovi su bolidi dominirali na utrka sve do kraja šezdesetih godina prošlog stoljeća. Kurtisov sin Arlen nastavio se baviti automobilizmom (restauracija, replike), kasnije gliserima (karoserije od fiberglasa), a radio je i za NASA-u. Njegova tvrtka i danas djeluje, a vodi je njegov unuk Charles Kurtis.

Kurtis je u starosti živio u Parkeru, Arizona, a umro je 17. siječnja 1987. u Glendaleu, Kalifornija, te je sahranjen na groblju Forrest Lawn Memorial Park u mjestu Hollywood Hills, Kalifornija.

Nije poznato je li u odrasloj dobi ikad posjetio Gorski kotar, gdje su njegovi uspjesi ostali gotovo nepoznati. Tek se u novije vrijeme hrvatski ljubitelji automobilizma i starih automobila počinju baviti njegovim životom i nevjerojatnim postignućima u automobilskoj industriji i auto trkama. U sjećanje na njega 2017. pokrenut je i Memorijalni auto-moto rally „Frank Kurtis” u organizaciji Etno udruge „Turani” iz Brod Moravica i Oldtimer kluba „Delnice 1995.”.

O vjeri u uskrsnuće mrtvih u Starom i Novom zavjetu

Prvi izričit spomen uskrsnuća nalazimo u grčkom prijevodu Knjige proroka Daniela u kontekstu posljednjega suda: „Tada će se probuditi mnogi koji snivaju u prahu zemljinu; jedni za život vječni, drugi za sramotu, za vječnu gadost“ (Dn 12,2).

Piše:
**Tomislav
Zečević**

Vjeronje u uskrsnuće tijela odnosno tjelesnost uskrsnuća razvijeno je tek u kasnijim spisima židovstva, posebice u grčkom prijevodu hebrejske Biblije, tzv. Septuaginti, koju su prvi kršćani koristili kao svoje Sveto pismo i koja uvelike odgovara našem Starom zavjetu. Prvi izričit spomen uskrsnuća nalazimo u grčkom prijevodu Knjige proroka Daniela u kontekstu posljednjega suda: „Tada će se probuditi mnogi koji snivaju u prahu zemljinu; jedni za život vječni, drugi za sramotu, za vječnu gadost“ (Dn 12,2). Iako u hrvatskom jeziku nalazimo prijevod „probuditi“ umjesto uobičajena glagola „uskrsnuti“, ipak je jasno izražena ideja uskrsnuća mrtvih, pogotovo jer se u izvornom grčkom jeziku koristi uobičajeni glagol za uskrsnuće (mrtvih), koji dolazi od grčke riječi *anastasis*, „uskrsnuće“. Nadalje, u grčkom prijevodu Knjige proroka Izaije čitamo: „Tvoji će mrtvi oživjeti, uskrsnut će tijela (...)“ (Iz 26,19). Ovdje dakle pronalazimo dva različita, ali nadopunjavajuća glagola, *oživjeti* i *uskrsnuti*, kojima se izriče uskrsnuće (od) mrtvih, i to uskrsnuće mrtvih u tijelu.

U Starom zavjetu pronalazimo različite primjene i različita značenja pojma uskrsnuće. Ponekad je uskrsnuće vezano uz ponovno ili *nanovo oživljenje*, što se u engleskom jeziku izriče riječju *resuscitation*, kako bi se izrazila činjenica vraćanja (daha) života u čovjekovo tijelo. Ovakvu upotrebu pojma uskrsnuće nalazimo u pojedinačnom i skupnom smislu u prijašnjim proročkim spisima, u Prvoj i Drugoj knjizi o Kraljevima, u kontekstu Ilijinih i Elizejevih čudesnih oživljenja. Ovdje je izrazito važno razlikovati značenje pojma „uskrsnuće“ u smislu oživljenja nanovo, tj. povratka u zemaljski život, od samog pojma „uskrsnuće“, engl. *resurrection*, koje najčešće označava činjenicu tjelesnog uskrsnuća mrtvih u budućem nebeskom načinu življenja, poput ustajanja ili buđenja od mrtvih u Danielu 12,2. Nadalje, u Starom zavjetu možemo pronaći primjenu pojma uskrsnuće na na-

cionalno oživljenje u Hošei 6,1-2 te na oživljenje suhih kostiju u Ezekielu 37,1-14.

Promatrajući još kasnije spise, temu tjelesnoga uskrsnuća možemo pronaći u deuterokanonskim spisima, a to su kasnije knjige Starog zavjeta napisane izvorno na grčkom jeziku ili bez poznatog hebrejskog izvornika, zbog čega nisu prihvaćene u kanon Hebrejske Biblije, poput Druge knjige o Makabejcima. Osim toga, temu tjelesnog uskrsnuća možemo pronaći u izvanbiblijskim, tzv. apokrifnim i pseudografskim spisima, koji obrađuju biblijske teme, ali nisu (priznate kao) Bogom nadahnute, poput 4 Ezdra, 1 Enoh, 2 Baruh.

U Novom zavjetu vjeronje u uskrsnuće mrtvih temeljeno je na uskrsnuću Isusa Krista te se spominje prije svega u pavlovskim poslanicama (Prva Solunjanima, Rimljanima, Prva Ko-

re u Pavlovo i naše vrijeme jer: „Ako pak Krist nije uskrsnuo (...), uzalud i vjera vaša“ (1Kor 15,14).

Ipak Pavlov prvotni cilj nije dokazivati povijesnost događaja Kristova uskrsnuća već on želi naglasiti posljedice i učinke njegova uskrsnuća na život, tj. na ponašanje i moral svakog vjernika kršćanina. Pavao se pri tome služi postojećim tradicionalnim formulama navještaja o uskrsnuću, na kojima temelji vlastito propovijedanje. Osobito je upečatljiv jedan takav pretpavlovski navještaj u Prvoj poslanici Korinćanima, čije je petnaesto poglavlje u potpunosti posvećeno temi uskrsnuća, točnije budućem tjelesnom uskrsnuću mrtvih. Radi se o kratkom odlomku 1Kor 15,3-5, u kojem čitamo: „Doista, predadoh vam ponajprije što i primih: Krist umrije za grijeh naše po Pismima; bi pokopan i uskrsnuo treći dan po Pismima; ukaza se Kefi zatim dvanaestorici.“ Ovdje je vidljiva vjera prvih kršćana da je Bog Otac u Isusu Kristu ostvario svoja obećanja o slanju Mesije-Spasitelja. Pavao nadodaje popis svjedoka kojima se ukazao Uskrsli, među koje ubraja i samoga sebe (usp. 1 Kor 15,6-8). Takvim postupkom on ne nudi samo jamstvo za povijesnost uskrsnuća dokazima za Isusovu smrt i uskrsnuće

(njegov ukop i ukazanje), nego dokazuje i središnjost navještaja o uskrsnuću u prvim vremenima kršćanstva. Za vjeru prvih kršćana koji su poznavali Krista osobno ili po svjedočanstvu njegovih učenika, i za Pavla, kojem se Uskrsli izravno ukazao, bilo je dovoljno znati da je Krist uistinu umro i uskrsnuo kako bi nas spasio i zauvijek sjedinio sa svojim i našim nebeskim Ocem.

Pavao i njegovi učenici naglašavaju da uskrsla vjera mora biti popraćena novim uskrsnim načinom života u Kristu i taj zahtjev ostaje vrijediti do dana današnjega. Ne postoji uskrsla vjera bez novog obraćenog načina života, koji nikad nije prikovano isključivo za zemaljske potrebe već uvijek ima pogled usmjeren prema Bogu i vječnoj nebeskoj domovini. Zaključimo riječima Pavlova učenika u Poslanici Kološanima, koje nam zorno dočaravaju posebnost kršćanskog načina življenja: „Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu! Za onim gore težite, ne za zemaljskim“ (Kol 3,1-2).

Sv. Pavao naglašava da uskrsla vjera, vjera u Boga Oca i uskrslog Gospodina, mora biti praćena novim uskrsnim načinom života u Kristu i taj zahtjev ostaje vrijediti do dana današnjega.

rinćanima i Filipljanima), ali naravno i u svim evanđeljima te drugim novozavjetnim spisima (izričito u njih 17 i neizravno u ostalih 10). Ovdje ćemo posebno izdvojiti apostola Pavla, koji je kao član farizejske sljedbe (usp. Fil 3,5; Dj 26,5) vjerojatno već dijelio stajalište o tjelesnom uskrsnuću čak i prije samog obraćenja od progonitelja do navjestitelja evanđelja (usp. Dj 23,6-8; 26,6-8). To mu je uvelike pomoglo shvatiti i prihvatiti susret s uskrsnim Kristom, od kojeg je zasigurno i preuzeo temu uskrsnuća kao središnju teološku temu u svom navještaju i u svom nauku o posljednjim vremenima (eshatologiji). Pavao ističe da je priznavanje i ispovijest vjere u Kristovo uskrsnuće neophodan uvjet za opravdanje (usp. Rim 4,5), ljudsko spasenje (usp. Rim 10,9) i uskrsnuće mrtvih (usp. Fil 3,11; 1 Kor; 1 Sol 4,13-18). Kristovo uskrsnuće uvodi i ustoličuje posljednja vremena te pruža siguran temelj za vjeru i nadu u buduću uskrsnuće vjernika. Zapravo, vjera u Kristovo uskrsnuće temelj je kršćanske vje-

ZANIMLJIVOST

U XI. – XIII. st. u nekim dijelovima južne Italije Exsultet također znači naziv za manuskripte (rukopise) u obliku dugačka svitka pergamene, koji se sastojao od dva dijela. Jedan je bio s tekstom (i neumama), a drugi ilustriran crtežima. Dok je đakon pjevao s ambona, dugački svitak pergamene padao je prema narodu i tako opisno predstavljao crteže (minijature) pomoću kojih su vjernici mogli razumjeti o čemu se pjeva. Karakteristika je ovog teksta da je tekst đakona napisan u njegovu smjeru, dok su slike minijatura bile okrenute suprotno – prema narodu. Kako je đakon pjevao na latinskom jeziku, lagano je pomicao unaprijed svitak i narod je slijedio preko ilustracija. Đakon je bio obučen u bijelu albu, koja je predstavljala anđela.

EXSULTET - VAZMENI HVALOSPJEV USKRSNOJ SVIJEĆI

Exsultet je bez sumnje najsvečaniji sakramental, koji donosi obilje duhovnih i vremenitih milosti. To je sakramentalna priprava i raspoloženje za sretnu proslavu Uskrsa, koja u vazmenoj euharistiji ima svoj vrhunac.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Hvalospjev uskrsnoj svijeći – Exsultet ili Navještaj Uskrsnuća svečani je hvalospjev koji otvara vazmeno bdjenje na Veliku subotu i pjeva se ispred upaljene vazmene svijeće. U njemu je Krist hvaljen kao svjetlost svijeta, Pasha naša.

Sam obred potječe još od ranog srednjeg vijeka, koji je na početku imao *lucernarij* ili obred svjetla, preuzet iz židovske molitve *kidduš* petkom navečer, čime započinje *šabbat*. Za kršćane simbol svjetla bio je Krist (usp. Iv 8,12), tako da su za vazmeno bdjenje uzete teme svjetla, radosti i slavlja pretočene u jedan od najljepših lirskih tekstova zapadne liturgije pod latinskim nazivom *Preconium paschale* ili *laus cerei*, odnosno Hvalospjev uskrsnoj svijeći. Hvalospjev započinje pozivom na slavljenje Boga „Exsultet“ („Nek’ usklikne“) po kojem je dobio naziv. Hvalospjev ujedinjuje pohvalu vazmenoj noći s pohvalom uskrsnoj svijeći.

Ovaj svečani hvalospjev potječe iz 4./5. st. iz sjeverne Italije ili južne Galije. Autor je nepoznat. Poznavao ga je i sv. Augustin, a nalazi se i u liturgiji sv. Ambrozija te u bizantskoj liturgiji.

Tekst sadrži bogatstvo izražaja, slika i teološkog sadržaja za dublje teološko proučavanje i meditiranje.

Melodijska je forma Vazmenog hvalospjeva liturgijski recitativ u neumatsko-silabičkom stilu.

Stoga se hvalospjev pjeva vrlo izražajno, laganim tempom i pobožnim tonom, naglašavajući svaku pojedinost, svaku riječ teksta. Hvalospjev ima modalnu strukturu na dominantni Do, koja melodijski dotiče visoku notu Re kao melodijski ornament. Srednja je kadencija na tonu La, koja priprema završnu kadenciju na tonu Mi. Ako je prisutan đakon, onda njemu pripada pjevanje hvalospjeva. U slučaju odsutnosti đakona, hvalospjev može pjevati i laik.

Exsultet je podijeljen u dva dijela: prvi dio je uvod i drugi je hvalospjev. Uvod sadrži trostruki poziv na hvalospjev, a drugi dio uvoda spada samo na đakona koji osobno moli poniznu molitvu kako bi bio dostojan navijestiti ovaj hvalospjev. Exsultet se može izvoditi u dužem i kraćem obliku. Kad se uzima kraći oblik, izostavljaju se dijelovi u zagradama.

Uvodni dio počinje trostrukim poklikom „Nek’ usklikne“ i poziva cijeli kozmos na radosno slavlje Uskrsnuća jer je Krist Kralj pobijedio smrt i to najavljuje zvuk trube. Ulazeći u nebo, Krist svojim svjetlom raspršuje mrak. To možemo vizualno iskusiti s upaljenom svijećom u mračnoj crkvi koja

obasjava prostor. U trećoj rečenici govori kako se cijela Crkva, sav Božji narod raduje okupljen u „dvorani“ te svojim glasovima odjekuje u zajedničkom slavlju Uskrsa. U hvalospjevu se spaja nebo i zemlja, glas anđela i glas ljudi koji zajedno pjevaju.

Dругi dio hvalospjeva započinje dijalogom đakona „I vas molim, braćo“, koji ponizno moli za sebe samoga da zadobije milost kako bi dostojno obavio svoju službu i otpjevao ovaj hvalospjev. Ako Exsultet pjeva laik, neka ovaj dio izostavi. Nakon ovog dijaloga započinje drugi dio koji se naslanja na melodiju koja slično predslavlju „Uistinu je dostojno...“ te dolazi do dijela koji opisuje kakva je ova noć. „Ovo je noć.“ Sada nas sveti pisac podsjeća na cijelu povijest spašenja, počevši od Adamova grijeha, izlaska iz Crvenog mora te ognjenog stupa koji je vodio Izraelce, i koji podsjeća na uskrsnu svijeću. U ovome se dijelu spajaju prošlost i sadašnjost, odnosno sve ono što je Bog ostvario u prošlosti i koje Duh Sveti ostvaruje danas, odnosno sada.

U ovoj anamnezi uskrsnuće se tumači kao simbol ponovna sjedinjenja tijela i duše i slavljenje čovječanstva božanskom Riječju: „Noć u kojoj se nebesko spaja s zemaljskim, Božje s ljudskim!“

Zaziv završava prekrasnim riječima uzvišena simbolizma. Svjetlost uskrsne svijeće uspoređuje se sa sjajnom jutarnjom zvijezdom Danicom, koja je prirodni simbol izlaska „jutarnje zvijezde“ ili izlazeće sunce. Red prirode ovdje je kao simbol reda milosti. Liturgija na zemlji i liturgija na nebu, neprestano se prožimaju cijelom kompozicijom: „Neka jutro – zvijezda nalazi svoj plamen upaljen – ta jutarnja zvijezda koja ne poznaje zalazak“ (usp. Luka 10,8).

Exsultet je bez sumnje najsvečaniji sakramental, koji donosi obilje duhovnih i vremenitih milosti. To je sakramentalna priprava i raspoloženje za sretnu proslavu Uskrsa, koja u vazmenoj euharistiji ima svoj vrhunac. Stvarne milosti koje proizvodi Exsultet jesu čista vjera u Kristovo uskrsnuće, naviješteno i opisano u samom tekstu, koje budi nadu u ponovni dolazak Gospodina našega Isusa Krista i u potpuno sjedinjenje s njime. Svjetlo uskrsne svijeće „briše zločine, pere grijeh, vraća nevinost“, oprašta lake grijeh i vremenite kazne za grijeh. Ona „odgoni neprijateljstva, stvara slogu, daje radost žalosnima“. Exsultet je i želja i molitva, čestitka i nagovor blagoslovljenog, slavnog i radosnog Uskrsa.

SV. JURAJ NA TRSATU

Trsatska župa mogla je biti utemeljena u doba kralja Bele IV., koji je darovnicama iz 1242. i 1251. godine knezovima Krčkim osigurao nasljedno pravo u drevnom Vinodolu. Drugi trsatski plovčanin koji se spominje koncem 13. stoljeća, Aleksandar Jurjević, sudionik je predaje o prijenosu Svete kuće na Trsat 1291. godine. Od tih dalekih vremena sve do 1938. godine područje s lijeve strane utoka Rječine imat će samo jednu župu. Podjelom Župe sv. Jurja 1938. godine utemeljena je najprije Župa sv. Ćirila i Metoda na Sušaku. Župa na Donjoj Vežici postoji od 1942., na Pećinama od 1963., a na Gornjoj Vežici od 1971.

Piše: Goran Moravček

Starodrevna župa sv. Jurja mučenika na Trsatu postojala je 1288. godine, jer se u Vinodolskom zakoniku spominje „iz Crsata Vazmina plovčanin”. Trsatska župa mogla je biti utemeljena u doba kralja Bele IV., koji je darovnicama iz 1242. i 1251. godine knezovima Krčkim osigurao nasljedno pravo u drevnom Vinodolu. Drugi trsatski plovčanin koji se spominje koncem 13. stoljeća, Aleksandar Jurjević, sudionik je predaje o prijenosu Svete kuće na Trsat 1291. godine. Od tih dalekih vremena sve do 1938. godine područje s lijeve strane utoka Rječine imat će samo jednu župu. Podjelom Župe sv. Jurja 1938. godine utemeljena je najprije Župa sv. Ćirila i Metoda na Sušaku. Župa na Donjoj Vežici postoji od 1942., na Pe-

ćinama od 1963., a na Gornjoj Vežici od 1971.

Osim župne crkve sv. Jurja, koju su uz kaštel podigli Frankopani, na Trsatu je Svetište Gospe Trsatske o kojem od 1453. godine brinu franjevci, čiji je samostan naslonjen na crkvu Majke Milosti.

Plovčanin Matija Knežić početkom XVII. st. popravljao je crkvu sv. Jurja, koju će „pop Mikula Anthonych plovčanin i primincir modr(uški)” temeljito preurediti 1673. te će je „znovicz produxenu, rasi-renu i uzignenu” s velikim oltarom „na cast i postenije Svetoga Giurija Mucenika i Viteza Isukerstova” posvetiti 23. travnja iste godine biskup senjsko-modruški Ivan Smoljanović. O tome postoji zapis na kamenoj ploči u svetištu crkve. Biskup je taj dan također posvetio „na desnu stran, ça

ie od Rike Oltar na cast Divicze Marie od Carmina, i Svetoga Antona od Padove”. Istoga dana „posvetih Oltar na stran livu u Criquu ulizech, ça ie od kastell na čast SS. Fabiana i Sebastiana”.

U svetištu obnovljene crkve vjerojatno je ostao prijašnji glavni žrtvenik jer 1676. braća Bratovštine sv. Jurja prodaju neko zemljište kako bi se podigao veliki oltar, koji je 1678. – 1679. načinio meštar Valentin. Župnik Nikola (Mikula) Antoniċ dao je uklesati u kamen, među ostalim, datum posvete crkve „letta 1678. na dan 26. Ienara”, tj. 26. siječnja 1678. godine.

Kanonik Jeronim Genova dao je 1709. godine popraviti pobočne oltare Gospe Karmelske i sv. Sebastijana, a ostalo je zabilježeno kako je žrtvenike popravio te ih pozlatio Juraj Sereniċ iz Kastva. U doba župnika Jakova Tijaniċa (ili Tiana), godine 1796., načinio je glavni oltar od obojanog mramora majstor Saverio Meddelini. Na oltaru nalaze se kamene ki-

VITEZ I VJESNIK PROLJEĆA MEĐU NAJPOPULARNIJIM SVETCIMA

Sveti Juraj, čiji blagdan slavimo 23. travnja, jedan je od najslavnijih kršćanskih mučenika, podjednako štovan na Zapadu i Istoku, ali i među muslimanima. Rekli bismo, univerzalni svetac kojemu su posvećene mnoge crkve, ali i mnoga naselja. Bio je rimski časnik i ranokršćanski mučenik iz Kapadocije u Maloj Aziji. Smaknut je u 3. stoljeću za vladavine rimskog cara Dioklecijana tako što mu je 23. travnja 290. godine u Lidiji (Palestina) krvnik odrubio glavu.

Prvotno je prikazivan kao vojnik pješak, a od 12. stoljeća predaja ga preoblikuje u viteza na konju koji kopljem ubija zmaja. Župe na Trsatu i riječkoj Gornjoj Drenovi te one u Brseču, Lovranu, Hreljinu i Liču, a sve su na području Riječke nadbiskupije, posvećene su sv. Jurju.

povi sv. Šimuna i sv. Matije. Drveni kip sv. Jurja postavljen je iznad glavnoga oltara 2004. godine.

Crkva je dobila današnji izgled 1866. godine, u doba župnika Paškala Žuvičića. Jednobrodnoj građevini dozidana je na strani epistole kapela Srca Isusova, uklonjena je lopica te je umjesto preslice sazidan zvonik s kamenom kupolom.

Osim glavnoga žrtvenika u crkvi su još tri oltara, svi iz 1905. godine. Pobočni oltari, koje je izradio riječki klesar Dorigo, posvećeni su sv. Sebastijanu (na strani evanđelja) i Gospi Karmelskoj (na strani epistole) te Srcu Isusovu (u kapeli). Crkvu je uređio i te oltare podigao župnik Andrija Rački, koji je dao gravirati prozorska stakla s likovima svetaca te je 1905. kupio orgulje od češke tvrtke Tuček.

Župni stan izgrađen je 1680., ali nije dobio današnji izgled odjednom. Zgrada je stradala u potresu 1750. pa župnik Zandonati iz temelja gradi stan na jedan kat. Drugi kat dograđen je 1807. Stan je preuređen 1976., a u doba župnika Antona Sironića ondje je bilo i uredništvo mjesečnika „Zvona“.

Iako je Franjevački samostan na Trsatu bio upravno odvojen od Trsatske gospoštije, Općine i crkve sv. Jurja, u prvoj polovici XVIII. stoljeća kaštald župne crkve bio je dužan, prema običajnome pravu, na blagdan župe donijeti „u kloštar ocu gvardijanu“ kozlića, a za vrijeme ručka „u refektoriju poštovanim ocima fratrima (...) dobra i lipa vina (...) za trud i službu što su ovi redovnici činili prema crkvi sv. Jurja“. Odnosi Župe sv. Jurja i Franjevačkog samostana bili su veoma složeni zbog trvenja između župnika i redovnika. Nesporazumi su trajali od XVI.

do XIX. stoljeća, a nastali su zbog prava na ubiranje pristojbi za sprovode jer su često i župnici i fratri polagali pravo na ukop istoga pokojnika.

Tijekom 19. stoljeća bilo je ideja da se župa utjelovi samostanu te se 1847. time bavilo i ugarsko Namjesničko vijeće. Biskup senjsko-modruški Mirko Ožegović, stavši u obranu prava župnika, predlagao je vlastima čak i preseljenje fratara s Trsata.

Crkva je dobila današnji izgled 1866. godine, u doba župnika Paškala Žuvičića. Jednobrodnoj građevini dozidana je na strani epistole kapela Srca Isusova, uklonjena je lopica te je umjesto preslice sazidan zvonik s kamenom kupolom.

Kada je trsatski župnik dr. Andrija Rački završio sredinom svibnja 1920. godine u talijanskoj internaciji, a njegov je izgon trajao do 12. srpnja 1921. godine, senjski i modruški ili krbavski biskup dr. Josip Marušić imenovao je privremenim upraviteljem župe franjevca Rafaela Rodića, koji je od 1912. do 1918. bio provincijal Franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, potom i gvardijan samostana na

Trsatu, a kasnije i beogradski nadbiskup. Biskup Marušić opravdao je svoj postupak time što su „prilike ovog vremena u trsatskoj župi imperativno iziskivale od Ordinarijata da spomenutoj župi dade takva svećenika, koji može i zna braniti prava Crkve, plodonosno širiti slavu Božju i spas duša“.

Franjevci su upravljali trsatskom župom također između dva svjetska rata, nakon umirovljenja župnika Andrije Račkog 1933. godine. Biskup Ivan Starčević umirovio je Račkog jer se, kao politički pristalica jugoslavenstva i član Jugoslavenske nacionalne stranke (JNS), nije svrstao uz Katolički pokret na Sušaku. Privremeno je župom upravljao franjevac Kalisto Medved, ali već 1936. župu preuzima Martin Bubanj, koji će nakon dismembracije trsatske župe biti i prvi župnik nove sušačke Župe sv. Ćirila i Metoda, osnovane 1938. Gradsko zastupstvo Sušaka, kao patron trsatske župe, zaključilo je kako bi najbolje bilo da se Župa sv. Jurja preda na stalnu upravu franjevcima i pod tim uvjetima bilo je voljno da sušačka općina osigura potrebna sredstva za utemeljenje nove župe na Sušaku. Objašnjeno je to činjenicom da je župna crkva sv. Jurja „malena i trošna i odviše na strani (...) dok je franjevačka bazilika prostrana, nalazi se na najljepšem mjestu, a (...) obavljanju duhovne pastve nema prigovora“. Pored toga trsatska župa bila je, zahvaljujući Gospinu svetištu, „najunosnija od svih župa u biskupiji, a što je glavno u njoj nema posla, jer ga fratri obavljaju“.

Taj je spor razriješen, a crkvu sv. Jurja od 1991. godine opslužuju franjevci iz trsatskog samostana. Njihovim zalaganjem crkva je obnovljena u više navrata.

Zagovor

Moli svetog Josipa za ovo, Antu za ono, Ritu za nešto treće.... ovo je odlično, a što ako ti kažem, zamoli brata čovjeka da i on moli za tvoju potrebu.

Piše:
Daria
Ljevar

"...uzdamo se da će nam njihov zagovor kod Tebe uvijek pomagati", kako moćan dio euharistijske molitve. Neka ovo bude poticaj za molitvu zahvale, a ujedno i zahvala za sva ispunjena obećanja.

Moli svetog Josipa za ovo, Antu za ono, Ritu za nešto treće.... ovo je odlično, a što ako ti kažem, zamoli brata čovjeka da i on moli za tvoju potrebu. Mislim da prečesto zaboravljamo da to činimo u svakom pokajničkom činu u svetoj misi. Nisu za to potrebni posebni darovi, dovoljno je u svojoj jednostavnosti biti pred licem Gospodnjim i podržati potrebu bližnjega, izložiti se za nju. Da nam ne trebaju posebni darovi, pokazuje nam već u počecima Mojsije, koji se zalaže za narod pred Gospodinom. Mojsije nije imao nikakve posebne darove, osim Božjeg obećanja. Sam Krist, koji je znao od koga dolazi, zašto je ovdje i kome se vraća, postao nam je najveći zagovornik kod Oca, i njega to raduje, nije on taj koji nešto ne da pa mu treba netko da ubrza proces. Nama treba podrška i pomoć, a Isus je jednom rekao da sve što tražimo u njegovo ime od Oca, da će nam dati. Ovo vrijedi zauvijek, za sve i neovisno je o našoj dobroti. Pitanje je samo i jedino našeg dobra i naše spremnosti primiti to dobro. Kad je nešto za nas dobro, trebamo snage da to dođe do nas i da znamo primiti. Zato uz nebesku vojsku imamo i jedni druge. Ako pogledamo apostole koji su nakon uskrsnuća Kristova zajedno molili jedni za druge i za Crkvu u povojima, bit će nam jasno da je ta zadaća i mogućnost dana i svakome od nas.

Svjedok sam ovoga prečesto i zato želim zahvaliti za sve uslišane molitve, za ljude čiji su životi sada potpuniji, za sve što sam primila zagovarajući, za sve one koji mene zastupaju pred prijestoljem Božjim.

Na kraju hvala Gospodinu koji daje svakome prema njegovim mogućnostima i koji je postao čovjekom kako bi nama pokazao kako biti poput njega.

„Zvijezda Danica“ i „Lira“ održali koncert u Svetištu sv. Leopolda Mandića u Padovi

Hrvatsko glazbeno društvo „Zvijezda Danica“ iz Kraljevice i Vokalna skupina „Lira“ iz Rijeke održali su u subotu 16. ožujka korizmeni koncert u Svetištu sv. Leopolda Mandića u Padovi. Svetište nosi ime hrvatskoga franjevca kapucina, poznatog ispovjednika, koji je velik dio života proveo u Padovi, nedaleko od poznate bazilike svetoga Antuna.

HGD „Zvijezda Danica“ prošle je godine premijerno koncertantno izvela bogatu pasionsku baštinu grada Kraljevice. Takvo izvođenje kraljevičkih korizmenih napjeva je na dosadašnjim koncertima, ali i na ovom padovanskom, naišlo na veliko odobravanje publike koja je sa zanimanjem pratila tradicijski glazbeni narativ. Uz naratoricu koja je na talijanskom jeziku publici predstavljala kraljevičke događaje i običaje vezane za korizmeno vrijeme, Zvijezda Danica je izvela glazbenu baštinu koja je sačuvana te koja se i dandanas pjeva u Velikom tjednu. Ova je tradicija vrlo snažna, a kao specifičan i unikatan fenomen već je izazvala istraživački interes. Napjevi su, dakako, bliski pučkom pjevanju pa se izvode jednoglasno i dvoglasno, ali pojedine popijevke su prilagođene četveroglasnom slogu. Koncertni je koncept poprilično razveden te nudi različite zvučnosti: uz navedeno, napjevi su se izvodili na ulazu crkve, kod oltara, solistički, resp. zborom, a dio napjeva prema tradiciji izvodi isključivo muški dio zbora. Procesijski napjevi kao i jedinstvena „Muka po Ivanu“ izvode se *a cappella*, a u ostatku programa za orguljama je bila Daniela Perković Frleta.

VS „Lira“ je samostalno izvela čitavo kapitalno djelo baroknoga skladatelja Giovannija Battiste Pergolesija „Stabat Mater“. Tekst srednjovjekovne sekvence Stabat Mater u povijesti je često bio inspiracija raznim umjetnicima, a Pergolesijevo je uglazbljenje vrlo brzo steklo veliku popularnost, koju je zadržalo do danas. Opsežno višestavačno djelo izvorno je skladano za dva ženska solistička glasa uz pratnju gudačkog ansambla i *bassa continua*, dok „Lira“ izvodi obradu Tima B. Pratta i Frana Frleta za četveroglasni, odnosno ženski zbor. Sugestivnost teksta najviše je došla do izražaja u solističkim i homofonijskim odsječcima, dok se složeno partiture očitovala u gustim fugalnim stavcima. Ansambl je vrlo uspješno savladao zahtjevne dionice bogate polifonijske strukture, a bravurozni barokni instrumentalni slog suvereno je na orguljama izvodio Igor Vlajnić.

Oba je ansambla umjetnički pripremio Frane Frleta, koji je zahvalio Hrvatskoj zajednici u Venetu te domicilnim franjevcima kapucinima na svesrdnoj pomoći pri organizaciji i toplom gostoprimstvu. Također, istaknuo je kako ovaj koncert predstavlja dva divergentna korizmena koncepta: s jedne strane hrvatsku tradicijsku pasionsku baštinu, a s druge barokni biser zapadnoeuropske glazbe o Djevici Mariji pod Isusovim križem. Izvanredna akustika crkve obogatila je dobru uvježbanost ansambala, a brojna publika pozdravila je izvođače gromkim pljeskom.

U nedjelju su ansambl, uz pratnju Igora Vlajnića na sjajnim orguljama svetišta, zajednički pjevali na nedjeljnoj misi. Valja istaknuti kako je na programu bila „Treća staroslavenska misa“ Albe Vidakovića te prikladni korizmeni napjevi u skladu s liturgijskim slavljem. Kvalitetu i značaj programa prepoznali su i podržali Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka i Grad Kraljevice.

Daniela Perković Frleta

Vjeronaučna olimpijada

Socijalni nauk Crkve – dajmo društvu svoj kršćanski doprinos

U konkurenciji 24 osnovnoškolske ekipe i 13 srednjoškolskih ekipa pobjedu su odnijeli učenici OŠ Kostrena i Prve sušačke hrvatske gimnazije.

Ukupno 152 učenice i učenika te 36 mentora sudjelovalo je na ovogodišnjoj Vjeronaučnoj olimpijadi Riječke nadbiskupije održanoj 22. ožujka u OŠ Srdoči. U konkurenciji 24 osnovnoškolske ekipe i 13 srednjoškolskih ekipa pobjedu su odnijeli učenici OŠ Kostrena i Prve sušačke hrvatske gimnazije.

Druga i treća mjesta osvojili su učenici OŠ Fran Franković i OŠ Čavle te Salezijanska klasična gimnazija i Prva riječka hrvatska gimnazija. Ugostiteljska škola Opatija osvojila je prvo mjesto u posebnoj konkurenciji trogodišnjih srednjih škola.

Tema ovogodišnjeg natjecanja bila je socijalni nauk Crkve, a pobjedničke ekipe sudjelovat će na državnom natjecanju iz vjeronauka od 22. do 24. travnja na Krku.

„Danas imate priliku pokazati ono što ste naučili, ali i više od toga, danas i ubuduće imate priliku pokazati kako se to što ste naučili živi“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić na otvaranju susreta. Učenike je potaknuo da znanje pretoče u življenje i svoju vjeru shvate kao način života. „Želio bih da to počnete činiti već sada, na ovom natjecanju, da vam bude više stalo da pomognete drugome nego da istaknete sebe.“ Objasnio je kako kršćansku vjeru ne treba gledati samo kao pripremu za budući život u vječnosti nego i kao zadaću da taj budući život započne već sada kao zalaganje za boljitak svijeta i društva. „Nije dovoljno znati što bi bilo dobro i moralno za današnje društvo nego tom društvu moramo dati svoj kršćanski doprinos. Polazeći od onih koji su najpotrebniji, najnevidljiviji. Ako im itko

treba pomoći, to trebamo mi ako želimo biti i ostati kršćani“, rekao je nadbiskup te započeo molitvu za početak susreta.

Učenike i njihove mentore pozdravila je i predstojnica nadbiskupijskog Katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević te pozdravila goste među kojima su bili generalni vikar Mario Tomljanović, župnik Srdoča Kristijan Zeba, pročelnica Upravnog odjela za odgoj i obrazovanje PGŽ-a Edita Stilin te predstojnik Agencije za odgoj i obrazovanje, podružnice Rijeka Tomislav Tomasić. Posebnu zahvalu uputila je dugogodišnjim partnerima u organizaciji brojnih događanja OŠ Srdoči i prisutnoj zamjenici ravnatelja Aleksandri Smolić te dugogodišnjem ravnatelju Ivanu Vukiću. Predstojnica je istaknula kako već unaprijed treba čestitati svim sudionicima bez obzira na plasman. Ipak potrebno je dobiti i pobjednike jer oni će predstavljati Riječku nadbiskupiju na državnom natjecanju.

Vjeronaučna olimpijada, kao i uvijek, ponudila je, uz obrazovnu, i snažnu odgojnu dimenziju promičući kulturu zajedništva i dijaloga među učenicima različitih uzrasta i stvaralačkih sposobnosti, jačajući kod učenika sposobnost prihvaćanja osobne odgovornosti za vlastite odluke. Ovo se natjecanje ne temelji samo na evaluaciji usvojenih informacija o zadanoj temi nego prije svega na promociji onih vrednota koje natjecatelji trebaju posjedovati da bi svojim vjerskim i općeljudskim kvalitetama stasali u moralne, vrijedne, marljive osobe i aktivne članove i članice društva.

Kao i obično natjecanje je održano u dva dijela, nakon što je svaki sudionik riješio pisani test, pet najbolje plasiranih ekipa u kategoriji osnovnih i srednjih škola pristupilo je ekipnom natjecanju u kvizu znanja *Milijunak*. Duhovno-zabavni program u pauzi pripremili su salezijanski animatori.

Biskupijsko natjecanje u Ogulinu

U Osnovnoj školi Ivane Brlić Mažuranić u Ogulinu 22. ožujka održana je Vjeronaučna Olimpijada. Međužupanijska-biskupijska razina natjecanja započela je u 11 sati u školskoj sportskoj dvorani. Prigodnim programom, recitacijama i tamburaškom izvedbom predstavili su se domaći učenici, a ravnateljica Anđelka Salopek pozdravila je sve prisutne. Posebno je pozdravila dijacezanskog upravitelja mons. Richarda Pavlića, župnike župa u Ogulinu Nikolu Pršu i fra Mirka Kralja te predstojnika Katehetskog ureda Nikolu Turkalja. Zatim je pozdravila pročelnicu gradske uprave Ivanu Salopek, sve prisutne ravnatelje, vjeroučitelje, učitelje i učenike. Olimpijada je otvorena pozdravom i poticajnim riječima

Richarda Pavlića. Izvrsnom organizacijom ravnateljice Anđelke Salopek, predanošću svih djelatnika škole, Olimpijada je prošla u najboljem redu i bez odstupanja od predviđenog programa.

Na razini osnovnih škola prvo mjesto osvojila je Osnovna škola dr. Franje Tuđmana iz Korenice s mentoricom Ivanom

Ivančević. Drugo mjesto osvojila je Osnovna škola Nikola Tesla iz Gračaca s mentoricom Zorkom Vuletić, treće mjesto Prva osnovna škola Ogulin s mentoricom Ivanom Rendulić.

Na razini srednjih škola prvo mjesto osvojila je Gimnazija i strukovna škola Bernardina Frankopana Ogulin s mentoricom Anom Stipetić, drugo mjesto osvojila je Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića Senj s mentoricom Anom Tomljanović, treće mjesto Gimnazija Gospić s mentorom o. Domagojem Jelačom.

Ove godine po prvi put natjecale su se i trogodišnje strukovne škole, a u toj kategoriji prvo mjesto odnijela je Strukovna škola iz Gospića s mentorom Denisom Žunićem.

LiDraNo Katoličke osnovne škole

Sara Stilin (1. razred), Rita Šimetić (1. razred) i Hana Hauptfeld (4. razred), učenice Katoličke osnovne škole, sudjelovale su na županijskoj razini smotre LiDraNo 26. veljače u riječkom Circolu.

Na smotri su izvedena 43 pojedinačna nastupa OŠ, 7 pojedinačnih nastupa SŠ, 1 lutkarska igra, 7 recitala i 12 scenskih igara. Naše su učenice nastupile u kategoriji pojedinačnih nastupa osnovnih škola. Vesele, razigrane, izražajne i glasne, učenice su osvojile srca svih prisutnih. Sara Stilin nastupila je recitacijom *Opaljena vještica* Ivanke Borovac, a Rita Šimetić recitacijom *Zač* Karmen Kinkele. Obje je učenice pripremala i mentorirala učiteljica Dajana Weiss. Učenica Hana Hauptfeld nastupila je recitacijom *Ježić Ubodežić* Luke Paljetka, mentorirala ju je i pripremala učiteljica Martina Simonetti.

Na državnu razinu naše učenice nisu prošle, ali smo neizmerno ponosni na njihov uspjeh i angažman. Predstavile su Katoličku osnovnu školu „Josip Pavlišić“ i opravdale naš dobar glas na smotri na kojoj sudjelujemo godinama i ostvarujemo odlične rezultate.

Povjerenstvo je posebno pohvalilo učenicu Hanu Hauptfeld. Hana je učenica 4. b razreda koja ima sindrom Down. Na poticaj razrednica Martine Simonetti i Tonke Babić Hana se odlučila sudjelovati na smotri LiDraNo. Veliki korak za našu Hanu bio je stati na pozornicu pred mnoštvo nepoznatih ljudi. Hana je izmamila osmijehe na licima Povjerenstva i dobila ogroman pljesak. Spontana i nasmijana, izvela je svoju točku uz pokrete koje je sama osmislila. Povjerenstvo je pohvalilo angažman škole u inkluziji učenika s posebnim potrebama na natjecanjima i smotrama. Nakon održane smotre Hana je imala priliku sudjelovati u emisiji *Učionica Kanala Ri*. Zajedno sa svojom razrednom prijateljicom Ritom Ivošević te učiteljicom i mentoricom Martinom Simonetti ispričala je doživljaje s nastupa. Iskrene i spontane, učenice su pokazale kako zidovi i prepreke ne postoje. Zajedničkim angažmanom svih sudionika odgoja i obrazovanja (škola – roditelji – zajednica), pozitivnim stavom i vjerom u bolje sutra inkluzija prestaje biti prepreka. Inkluzivno obrazovanje je sredstvo

Povjerenstvo je posebno pohvalilo učenicu Hanu Hauptfeld, učenicu 4. b razreda koja ima sindrom Down.

borbe protiv svakog isključivanja prema bilo kojoj osnovi. To je proces promjene koji može započeti u svakome od nas ako smo dovoljno otvoreni i spremni na takve promjene.

Naši učenici su naši najveći učitelji. Uče nas iskrenosti, spontanosti i bezuvjetnoj ljubavi. Kada bismo svijet gledali očima djeteta, prepoznali bismo ljepotu oblaka, radovali bismo se zalasku Sunca, znajući da će ono na horizontu sljedeće jutro ponovo osvanuti. Kada bismo gledali svijet očima djeteta, znali bismo da nas je Stvoritelj stvorio na svoju sliku, svakoga kao remek-djelo, jedinstveno i predivno ljudsko biće.

„Cjeloviti rast osobe“ - susret trajne formacije djelatnika katoličkih škola u Hrvatskoj

Susret trajne formacije djelatnika katoličkih škola u Hrvatskoj održan je u subotu 9. ožujka u prostorima Katoličke osnovne škole „Ivo Mašina“ u Zadru. Tema susreta bio je *cjeloviti rast osobe*. Smisao susreta bio je ohrabriti, informirati i osnažiti djelatnike u radu u katoličkim školama, a organizirao ga je Nacionalni ured za katoličke škole pri HBK u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje.

Pozdravnu riječ sudionicima uputio je predstojnik Nacionalnog ureda za katoličke škole pri HBK vlč. Ivica Žuljević. U polovici korizmenog hoda prema Vazmenom otajstvu istaknuo je važnost molitve na koju je pozvao i papa Franjo u pripravi za Jubilej 2025. godine te je podsjetio na važnost dokumenta Kongregacije za katolički odgoj (sada Dikasterija za kulturu i obrazovanje) pod nazivom *Identitet katoličke škole – za kulturu dijaloga*. Kongregacija

je istaknula da su katoličke škole evangeli-zacijske ustanove mjesne Crkve i da njihov identitet ovisi ponajprije o djelatnicima tih škola, tražeći da se njihovoj izgradnji posveti najveća briga.

Izlaganje *Suradnja unutar školskog sustava* održao je mons. Ante Sorić, generalni vikar Zadarske nadbiskupije i nekadašnji ravnatelj Klasične gimnazije Ivan Pavao II. Zadar. Psihoterapeutkinja Maja Jakšić održala je izlaganje *Zahvalnost – put do svetosti*. Cilj rasta osobe je svetost. Sudionici susreta sudjelovali su i u misnom slavlju koje je u crkvi sv. Pavla predvodio zadarski nadbiskup Milan Zgrablić. U drugom dijelu susreta razmotreni su primjeri dobre prakse katoličkih škola, odvojeno za osnovne i srednje škole. Potom je održan Aktiv projektne suradnje među školama.

Učiteljice razredne nastave Katoličke osnovne škole „Josip Pavlišić“ aktivno su

sudjelovale na susretu. Martina Simonetti i Marijana Miškulin predstavile su primjere dobre prakse predavanjem *Ekologija i stvaralaštvo u cjelodnevnoj nastavi*, dok je Marijana Janeš s učiteljicom mentoricom razredne nastave Ivanom Labor iz Katoličke osnovne škole Šibenik govorila o temi *Nacionalni ispiti: nužnost ili prednost?*

Skup je završen molitvom koje se dobro prisjetiti te o njoj često promišljati: „Idi kroz život s Bogom. (...) Budi vedar. Uklo-ni tugu iz svoga života. Svijet nije baš tako pokvaren da ne bi u njemu mogao pronaći dobrotu i radovati se zbog nje. (...) Budi hrabar. Kada padneš, ustani. Kada se raduješ i sve ti ide od ruke, nemoj se umisliti. Ljepota života je u jednostavnosti. U njoj se krije i put svetosti. Zapamti, sve prolazi, a Bog ostaje.“

Petra Radošević

Oživljeni zaboravljeni gregorijanski zvuci

Na petu korizmenu nedjelju, 17. ožujka, muški ansambl *Trsatski koralisti* održao je u crkvi Gospe Trsatske koncert korizmenih gregorijanskih koralna naslovljen *O crux, ave*. Bio je to, od njihova osnutka, drugi u redu održani koncert, a budući da je ansambl nedugo osnovan bio je to doista hrabar pothvat. Ansambl je osnovan u jesen 2023. godine na poticaj vlč. Josipa Vidasa koji je svoju zamisao podijelio s fra Mariom Zrakićem, voditeljem zbora Svetišta Majke Božje Trsatske. Obojica profesionalni glazbenici vlč. Josip Vidas, maestro crkvene glazbe, orguljaš s diplomom Papinskog Instituta za crkvenu glazbu u Rimu, a fra Mario Zrakić magistar akademski glazbenik, s titulom stečenom na „Akademiji za glasbo“ u Ljubljani, smjer sakralna glazba.

Po osnutku ansambla koji broji devet članova ljubitelja gregorijanskog pjevanja, umjetnički voditelj fra Mario Zrakić započinje s marljivim uvježbavanjem odabranoga repertoara i već u vrijeme došašća s uspjehom je realiziran prvi koncert adventskih gregorijanskih koralna. Premda su koncerti s ovakvim repertoarom rijetkost, a publika gubi zanimanje za liturgijske žanrove, koncert je jako dobro prihvaćen s iskazivanjem oduševljenja i priznanja dugim pljeskom.

U relativno kratkom roku ansambl je zahvaljujući ustrajnom i marljivom radu postigao svoj cilj te prema očekivanju i najavi uspio u nakani održavanja koncerta korizmenih koralnih napjeva. Izvor za odabir repertoara uglavnom je Graduale

triplex, knjiga u kojoj se nalaze zabilježeni žanrovi liturgijske glazbe predviđeni za slavljenje različitih svetkovina prema liturgijskom kalendaru i obilježavanje važnijih svetaca. Repertoar je, s obzirom na pjevački potencijal kojim raspolaže, brižljivo odabrao njegov umjetnički voditelj fra Mario Zrakić. Naglasak je koncerta na otajstvu Velikoga petka odnosno Muci Gospodnjoj na što upućuje i naslov koncerta *O crux,*

ave, što u slobodnom prijevodu znači *O križu, zdravo*. Repertoar objedinjuje različite liturgijske žanrove kao što su primjericice himni časoslova *Vexilla regis prodeunt* i *Audi, benigne Conditor*, dijelovi misnog proprija četvrte korizmene nedjelje tzv. nedjelje *Laetare* (*Laetare Jerusalem* i *Laudate Dominum*), gradual Cvjetnice *Christus factus est*, conductus *Popule meus* prijekori, a izvodi se u procesijama i na Veliki petak za poklon i ljubljenje križa.

Ostatak programa čine *Crucem tuam adoramus*, antifona, a pjeva se prilikom štovanja svetog križa uz psalam 67,2 i sa solo dionicom koji je za ovu priliku izveo Dario Colnar, *Laudate Dominum*, darovni proprij (Offertorij), *Adoramus te, Christe,*

antifona pri pohrani Svetoostajstva, nakon pričesti obreda Muke Gospodnje, (Psalam 51,1) sa solo dionicom u uspješnoj interpretaciji Michaela Nikolića, *Audi, benigne Conditor*, te *Christus factus est*, gradual Cvjetnice, a u liturgiji se izvodi prije evanđelja, sa zahtjevnom solo dionicom u vrlo uspješnoj interpretaciji fra Marija Zrakića. Potonja tri napjeva izvedena su uz dodatak bordunske dionice, što pojačava njihovu atraktivnost, ali izlazi iz reda autentičnosti gregorijanskoga pjevanja.

Koncert je završen skladbom *Ubi caritas* što ga je na poznati gregorijanski napjev darovnog proprija Velikog četvrtka za četveroglasni zbor obradio Maurice Duruflé. Vlč. Josip Vidas je prije svakog *a cappella* nastupa koralista izvodio orguljski ulomak nadahnut koralom kojemu prethodi što je pjevačima jamčilo intonativnu stabilnost početka napjeva, a u konačnici zaokružena tematske cjelovitosti koncerta.

Sa zadovoljstvom možemo zaključiti da je koncert Trsatskih koralista popraćen s velikom pažnjom, pozitivnim odjekom među brojnim vjernicima i publikom. Ovi koncerti dobar su put ka promišljanju o vrijednosti ovoga glazbenoga žanra u liturgijskom slavlju i bude nadu da će se zvuk gregorijanskoga koralna ponovno oživjeti.

Na kraju vrijedno je istaknuti da su dosadašnja dva koncerta održana u dobrotorne svrhe prikupljanja priloga za Prihvatilište za beskućnike „Ruže sv. Franje“.

Mirna Marić

(foto: fra Josip Hajdaraj)

Obraćanje po uzoru na sv. Josipa

U lijepom broju okupili su se, 19. ožujka u župnoj crkvi, župljani Župe sv. Josipa na riječkim Podmurvicama kako bi radosno i dostojanstveno proslavili blagdan svog nebeskog zaštitnika. Svečano misno slavlje predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu s prvostolnim dekanom Sanjinom Francetićem, župnikom Josipom Kajićem i drugim svećenicima.

U središte svoje propovijedi nadbiskup je stavio obraćenje na osobnoj, društveno-

političkoj i crkvenoj razini te vjeru i povjerenje kao preduvjet, a sve po uzoru na sv. Josipa. „Vjerovati ne znači samo živjeti po određenim pravilima. Vjera nije niti ispo vijedati samo određene istine. Ona nije pitanje samo nekih pokreta i molitvenih susreta. Ona to jest, ali ne može biti svedena samo na to. Vjera je sve to, ali je i više od toga – vjera je povjerenje“, rekao je nadbiskup na početku i u tom smislu izdvojio tri dimenzije povjerenja koje je imao sveti Josip: povjerenje u Boga, u drugoga i u sebe.

Nadbiskup je upozorio da je naše vrijeme obilježeno nepovjerenjem čovjeka u sebe samoga, svoje sposobnosti. „Mnogi mladi teško otkrivaju svoj poziv u životu ili nemaju povjerenja odgovoriti na poziv koji Bog ima s njima, bilo da je riječ o profesiji ili braku. Imamo puno onih koji nisu spremi napraviti taj korak. Mnogi svoj poziv pokušavaju pronaći kroz ono 'kako više zaraditi', a to nije 'poziv', jer poziv je služiti drugom. Mnogi ne mogu odlučiti na koji način žele živjeti svoj život u odnosu na svoj brak, obitelj, svećenički ili redovnički život. Teško se odlučujemo jer nemamo povjerenja u sebe.“

Sve navedeno ima vezu s obraćenjem jer povjerenje u Boga, drugoga i sebe same jest preduvjet obraćenja kao promjene smjera, promjene života i upravo se, zbog toga što je imao povjerenje, to dogodilo sv. Josipu. „Želio bih danas da se nama, svakome od nas, dogodi taj preokret. To obraćenje nam je potrebno na svim razinama kako bismo mogli mijenjati svijet na bolje i slijediti plan kojega Bog ima s nama za druge i s nama.“, poručio je nadbiskup.

Govoreći o sv. Josipu kao zaštitniku očeva, kazao je da smo na određeni način 'svi pozvani biti očevi i majke jedni drugima'. „Zbog toga se mora dogoditi obraćenje u nama samima, ali i u našoj domovini i u Crkvi“, rekao je nadbiskup.

Na kraju mise, župnik je zahvalio svim župljanima i suradnicima koji su svojim angažmanom pomogli u organizaciji proslave župnog blagdana, a nadbiskupu je čestitao godišnjicu biskupskog ređenja i uručio mu prigodan dar, a zauzvrat je nadbiskup mališanima Župe darovao krunice. Poseban doprinos proslavi župnog blagdana dali su prvopričesnici svojom pjesmom.

Susret s predstavnicima humanitarne organizacije SOS Balkanroute

Riječki nadbiskup Mate Uzinić primio je 15. ožujka predstavnike humanitarne organizacije SOS Balkanroute, na čelu s Petrom Rosandićem, članove mreže crkvenih općina Pfarrnetzwerk Asyl, na čelu s Roswithom Feige, i ravnateljicu Isusovačke službe za izbjeglice u Jugoistočnoj Europi Stanka Pericu. Tema sastanka bila je provođenje Dublinske konvencije – kako se nositi i adekvatno odgovoriti na aktualna pitanja i izazove europske migracijske krize. U zaključku sastanka dogovoren je nastavak suradnje s Caritasom Riječke nadbiskupije u rješavanju budućih pitanja vezanih uz azilante i njihovu integraciju u društvu.

Bila je to ujedno i prilika za zahvalu dobrotvorima na dosadašnjoj suradnji s Tranzitnim punktom za migrante, što je učinjeno, na kraju sastanka, dodjelom zahvalnica koje je okupljenima uručila ravnateljica Caritasa Riječke nadbiskupije, Marijana Medanić.

Zajednički susret zaključili su posjetom Razvojnog integracijskom centru sv. Vid, koji je predstavljen kao primjer dobre prakse u sklopu Caritasova projekta „Pomoć ranjivim skupinama ukrajinskih izbjeglica.

Preduskrсна duhovna obnova za svećenike i đakone

U ponedjeljak 18. ožujka u kapeli Bogoslovnog sjemeništa „Ivan Pavao II.“ održana je korizmena duhovna obnova za svećenike i đakone Riječke nadbiskupije. Duhovni nagovor predvodio je novi gvardijan kapucinskog samostana u Rijeci Miljenko Vrabec, na temu: 'Primjer sv. Pavla apostola u naviještanju Riječi prema poticajima iz njegovih poslanica'. Na duhovnoj obnovi sudjelovao je i riječki nadbiskup Mate Uzinić, a pozdravnu riječ uputio je vikar za kler Riječke nadbiskupije Vjekoslav Đapić.

Okupljeni svećenici imali su priliku poslušati i izlaganje Claudije Juranić Klarić, predsjednice Udruge udomitelja djece Primorsko-goranske županije „DAMDOM“, u kojemu je ukratko predstavila rad udruge i potaknula prisutne na senzibiliziranje za temu udomiteljstva i poticanje vjernika na udomljavanje.

Susret je započeo molitvom srednjeg časa, a tekstovi iz pojedinih Pavlovih poslanica služili su kao poticaj na razmišljanje i ispit savjesti u pokorničkom bogoslužju koje je potom uslijedilo.

Voditelj je istaknuo da je „vrlo značajno koliko su Pavlovi poticaji i upozorenja jednako aktualni u njegovo vrijeme, vrijeme zalaska civilizacije Rimskog Carstva i nastanka kršćanstva, kao i danas na zalasku moderne zapadne civilizacije i kršćanstva koje traži svoje preporođenje. U oba vremena djeluje Crkva, po nasljeđu apostola, prema uputi Kristovoj koju smo slušali ove nedjelje u odlomku Ivanova evanđelja: 'Ako mi tko hoće služiti, neka ide za mnom. I gdje sam ja, ondje će biti i moj služitelj.' (Iv 12,20-33)“.

Terenska nastava goranskih učenika u 'srce nadbiskupije'

Učenici Željezničko tehničke škole Moravice, Srednje škole Delnice, OŠ Skrad, OŠ Rudolfa Strohalo Lokve i OŠ Brod Moravice, njih ukupno devedesetak, u pratnji svojih vjeroučitelja Damjana Poljančića, Katarine Bertović, Antonija Crnkovića, učitelja Katarine Tušek i Branimira Arbanasa te pedagoga Matea Havaica, posjetili su 8. ožujka, u okviru terenske nastave, "srce naše Riječke nadbiskupije".

Terenska nastava započela je posjetom riječkoj katedrali svetoga Vida, ispred koje ih je dočekao vikar za pastoral Riječke nadbiskupije Mario Gerić. U riječkoj prvostolnici iznio je prigodno izlaganje o

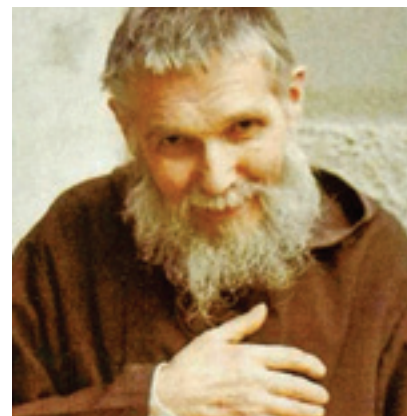
povijesti katedrale sv. Vida, kao i važnosti prvostolnice za Riječku nadbiskupiju i onome što katedralu razlikuje od ostalih crkava. Nakon izlaganja učenici su imali priliku razgledati Galeriju katedrale i vrijednu sakralnu zbirku koja se u njoj čuva.

Nakon riječke prvostolnice, učenike je u Ordinarijatu primio riječki nadbiskup Mate Uzinić koji ih je ukratko upoznao s poviješću Riječke nadbiskupije, kao i Riječke metropolije. Bila je ovo prilika i za pitanja učenika nadbiskupu na koja je rado odgovarao. Na kraju, nadbiskup je učenicima podijelio medaljice s likom Majke Božje Trsatske i upoznao ih s poviješću

Trsatskog svetišta podsjetivši na još dva marijanska svetišta u Riječkoj nadbiskupiji, svetište Majke Božje Svetogorske na Svetoj Gori kraj Gerova i svetište BDM Žalosne u Mrkoplju, oba u Gorskom kotaru. Potaknuo ih je najprije upoznati i pohoditi svetišta u Riječkoj nadbiskupiji, kako bi onda mogli hodočastiti u ona izvan Riječke nadbiskupije i diljem svijeta.

Na kraju susreta vjeroučitelj Damjan Poljančić, organizator ove terenske nastave, zahvalio je nadbiskupu na vremenu koje je izdvojio za ovaj susret i izrazio nadu u ostvarenje sličnih projekata i u budućnosti.

Fra Ante Tomičić – časni sluga Božji

Od sada je službeno: fra Ante (Josip) Tomičić časni sluga Božji i kao takvoga smijemo ga štovati i utjecati se Gospodinu po njegovu zagovoru.

Od generalnog postulatora u Rimu 14. ožujka stigla je obavijest da je papa Franjo potpisao dekret o herojskim krepostima fra Ante (Josipa) Tomičića za kojega je 2005. godine započela kauza za njegovo proglašenjem svetim. Od sada je službeno: fra Ante (Josip) Tomičić časni sluga Božji i kao takvoga smijemo ga štovati i utjecati se Gospodinu po njegovu zagovoru.

Vijest o završetku kauze objavio je fra Miljenko Vrabec, poglavar riječkog samostana. „Ono što je još potrebno da bi se naš fra Ante Tomičić proglasio blaženim jest – moliti za njegov zagovor! Ukoliko se dogodi čudesno uslišanje nečije molitve po zagovoru fra Ante Tomičića (čudesno ozdravljenje ili neko drugo čudesno uslišanje), molimo neka nam se javi i pošalje pisano svjedočanstvo na adresu e-pošte: kapucinski.samostan.rijeka@gmail.com – jer potvrda tog događaja još je jedino što je potrebno za beatifikaciju fra Ante.“

Fra Ante je 23. ožujka 1901. rođen u selu Razbojine, župa Ričice u Lici, a posljednje 34 godine svoga života živio je u Rijeci u kapucinskom samostanu i Župi Gospe Lurdske u Rijeci. Umro je na glasu svetosti 25. studenog 1981. Na njegovu je sprovodu rečeno da je fra Ante čudo grada Rijeke. Brojna svjedočanstva i dokumenti svjedoče o glasu svetosti sluga Božjega, za života i posmrtno, koji je do danas došao do nas.

Još za njegova života njegova su braća cijnila njegovu ljudsku i duhovnu blagost. Živio je duh siromaštva svetoga Franje s vjernošću i predanošću i uvijek je bio neumoran u pomaganju siromasima, primajući svakoga sa strpljivošću i duhom bratske ljubavi.

Biskupijska istraga odvijala se u Biskupijskoj kuriji Rijeka od 2005. do 2014. godine.

Siromasi su uvijek nailazili na njegov vedar i blag lik

Biografiju fra Ante već je na početku kauze pripremio vicepostulator i tadašnji gvardijan riječkog kapucinskog samostana fra Stanko Dodig.

Tijekom 34 godine boravka u riječkom kapucinskom samostanu, kao sakristan crkve Gospe Lurdske i vratar na porti samostana, ostavio je neizbrisiv trag i u jednoj i u drugoj službi, koje je svesrdno i revno obavljao. Siromasi bilo koje vrste, koji su dolazili ili kroz crkvu u sakristiju ili na vrata kapucinskog samostana, zbog bilo koje potrebe, uvijek su naišli na vedar i blag lik fra Ante Tomičića i srce otvoreno za njih s puno razumijevanja i pomaganja u njihovim potrebama. Koliko znamo, mi braća kapucini koji smo se redali u življenju s njime u Rijeci, puni smo dojmova i radosti zbog njegova odnosa prema siromasima i radosti da smo imali sreću živjeti s njime i izblize ga promatrati u njegovim službama.

Nikada se nije čulo da bi se na nekoga tko je tražio bilo kakvu pomoć i u bilo koje vrijeme, srdio ili vikao na te jadnike. Npr. nije nikome predbacivao da je došao u nezgodno vrijeme nego je svako vrijeme za njega bilo zgodno. I pričinjalo mu je veliku radost ukoliko je mogao tim potrebitima pomoći, da im ublaži njihovu tešku situaciju. To je činio jer je smatrao da pomažući njima pomaže Isusu Kristu. Stoga nikoga od takvih nije legitimirao niti se interesirao za vjeru i naciju, nego je jednostavno htio olakšati im njihove probleme s time da ih nije smatrao

„drugima“ ni „strancima“, nego im je otvorio srce da se osjete kao domaći i dobrodošli. On je pomagao i materijalno, živežnim namirnicama, a nekima, kod kojih je osjetio potrebu, pomagao je i financijski zagovarajući ih kod gvardijana samostana.

Uz mnoge primjere evo i jednog konkretnog po kojem se može reći da je karitativnim djelovanjem otkrivao u sebi i pred ljudima i ekumensku dimenziju svoga djelovanja. Jedna srpska pravoslavna obitelj doselila se u Rijeku iz Pančeva. Troje djece, otac i majka, njih petero, a otac je jedini bio zaposlen. Dva sina te obitelji bila su upisana i pohađala osnovnu školu s našim vjeroučenicima.

Kada bi bilo vrijeme vjeronauka i nakon toga se igrao nogomet na terasi ispred crkve, ta dvojica braće stidljivo su iz kuta promatrali vjeroučenike kako se igraju i vesele. Budući da je fra Antino srce i oko uvijek vidjelo sve što treba, tako je zapazio i ovu dvojicu braće koji su bili u vrlo skromnoj odjeći i obući. Pristupio je k njima i blago upitao zašto i oni ne igraju s ostalima? Zašto se sakrivaju? Tada su mu oni, kao dječarci, ispričali svoje obiteljsko stanje o lošim materijalnim uvjetima života i rekli da su pravoslavci. Fra Ante ih je tada uveo među vjeroučenike da se druže i igraju. Onda ih je pozivao svaki

drugi dan da nešto pojedju, neke sendviče, i da neke namirnice ponesu doma. Nastojao je nabavljati im i odjeću i obuću. To je trajalo da završetka njihova osmog razreda, kada se njihovo materijalno stanje popravilo. Ta dvojica braće tako su ga zavoljela i bila mu zahvalna da su ga nazivali drugim ocem. I sada, kad je počeo proces za beatifikaciju sluga Božjega, pozvana su bila i ta dvojica braće koja su o fra Anti pred crkvenim sudom dali doista krasno svjedočanstvo te su ga i pred sudom imenovali svojim drugim ocem. Ta dvojica braće završila su visoke škole i danas imaju značajne službe te se s vremena na vrijeme interesiraju dokle je stigao proces beatifikacije.

Na kraju za slugu Božjega fra Antu Tomičića mogu reći da je u svome ljudskom, bratskom i karitativnom djelovanju bio živo utjelovljenje Isusove zapovijedi ljubavi koja glasi: „Što god učiniste jednome od mojih najmanjih, meni ste učinili!“ Fra Ante je ovaj Isusov zahtjev do detalja u potpunosti izvršavao. Stoga se nadam i vjerujem da će oni mnogi siromasi i potrebni njegove pomoći izmoliti, a Bog svojom ljubavlju nagraditi ovoga čovjeka odanog Bogu i ljudima, da uskoro možemo na zemlji proslaviti njega kao blaženika.

Usvojiti logiku križa i živjeti je u međusobnim odnosima

Pokušajmo naš put križa nastaviti živjeti unutar svojih obitelji, župnih zajednica, redovničkih zajednica, unutar naše mjesne Crkve, ali pokušajmo to kao kršćani, kao svoju vrijednost utkati u naše društvo i u svijet u kojemu živimo, zaključio je nadbiskup.

Iako su oblaci prijetili zapljusnuti 'Grad Koji Teče', velik broj hodočasnika to nije obeshrabrilo da u subotu 23. ožujka, 20. godinu u kontinuitetu, prođu poznatu stazu Riječkog planinarskog križnog puta. Događaj je organiziralo Akademsko katoličko društvo „Jeronim“ u suradnji s Povjerenstvom za pastoral Riječke nadbiskupije i na poseban način bilo je posvećeno dvadeset godina ove oživljene pobožnosti puta križa (riječkom Kalvarijom), kojim su hodale brojne generacije starih Riječana časteći spomen na čudo krvarenja Čudotvornog raspela u katedrali sv. Vida.

Riječki nadbiskup Mate Uzinić prvi je ponio križ iz katedrale sv. Vida, za kojim su se mnogobrojni vjernici zaputili prema prvim postajama na riječkoj Kalvariji, a zatim i ostalima preko Kozale do Svete Katarine, gdje su se okrijepili zahvaljujući dobročinstvu župljana Župe sv. Luke koji svake godine, sa svojim župnikom, s ljubavlju dočekuju hodočasnike. Nakon okrepe duhovni nagovor dao je nekadašnji član Akademskog katoličkog društva „Jeronim“, a sada župni upravitelj riječke Župe sv. Nikole Tavelića, Siniša Pucić, koji je do katedrale, otkuda se krenulo, pješice došao sa svojim župljanima s riječkog Krnjeva.

Tekst križnoga puta pripremio je također nekadašnji član Društva, a sada svećenik i profesor crkvene povijesti Danijel Patafta. Okrijepljeni, hodočasnici su nastavili prema Velom vrhu otkud su se spustili na Donju Drenovu do župne crkve BDM Karmelske u kojoj je nadbiskup služio misu. Zajedno sa župnikom Micheleom Cittadinom suslavilo je 12 svećenika uz asistenciju dva đakona.

Nadbiskup je u propovijedi, osvrćući se na pročitani evanđeoski ulomak, izdvojio misao vezanu uz odluku o Isusovu pogubljenju. „U ulomku otkrivamo pravi razlog odluke da se Isus ubije. Razlog to što svojim djelovanjem počinje smetati eliti u izraelskom narodu koja je sebe smatrala narodom i ako oni propadnu, propast će narod. Kako bi 'sačuvali' narod, a kako bi zapravo sačuvali sebe i svoj položaj, odlučili su ubiti Isusa.“ Upozorio je da se ne moramo vraćati 2000 godina unatrag u Izrael kako bismo uočili da na isti način svijet funkcionira i danas. U

tom smislu spomenuo je Ukrajinu koja je čitala jednu od postaja održanog križnog puta kazavši da je ona, nažalost, zbog takvih razloga morala doći u Hrvatsku.

„Vidjet ćemo da ista logika vrijedi kod nekih koji sebe smatraju spasiteljima i misle da o njima ovisi narod. Kako bi spasili sebe i svoje pozicije, ne prežu ni od čega. U Isusovu slučaju – ubili su Isusa, onoga kojega su smatrali konkurencijom. Ubili su pravednika, ubili su Boga. Ali Isus i danas stradava. U licima onih koji su ubijeni, koji gladuju, koji su ostali bez svojih najbližih, koji pate zbog straha od neizvjesnosti uvijek možemo prepoznati Isusovo lice.“

Prihvatimo li logiku da su nam drugi neprijatelji, stradat će cijeli narod, upozorio je nadbiskup. Isus na mržnju ne odgovara mržnjom, na ubojstvo ne odgovara ubojstvom. On na sve to odgovara ljubavlju. Želimo li biti njegovi, nije dovoljno samo jednom godišnje krenuti za njegovim križem ulicama našega grada i brdima nego je potrebno usvojiti logiku križa i živjeti tu logiku u međusobnim odnosima, poručio je nadbiskup.

Potaknuo je sve da, po uzoru na Isusa, ne gledaju sebe i svoj interes nego se stave u službu drugih, u službu svoje braće i sestara. Za Isusa staviti se u službu drugome nema granica i to pokazuje njegov križ. On to čini do smrti na križu, iz ljubavi. Pokušajmo ga nasljedovati. Bolje je umrijeti ljubeći nego živjeti mrzeći. Isus je umro ljubeći da bi nas naučio ljubiti i opraštati. „Pokušajmo naš put križa nastaviti živjeti unutar svojih obitelji, župnih zajednica, redovničkih zajednica, unutar naše mjesne Crkve, ali pokušajmo to kao kršćani, kao svoju vrijednost utkati u naše društvo i u svijet u kojemu živimo“, zaključio je nadbiskup.

Na kraju zahvalio je organizatorima događaja, kao i sestrama iz duhovne obitelji Omnia Deo, koje su tijekom križnoga puta predvodile pjevanje između postaja, te mladima iz zbora Majke Milosti koji su glazbeno animirali misu. Nakon mise, zahvaljujući dobročinstvu župnika i župljana Donje Drenove, za sve hodočasnike pripremljena je okrepa.

